

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΚΔ'.

Συνδρομή τριμηνία: Έν' Ελλάδι φρ. 12, εν τη αλλοδαπή φρ. 20. — Αι συνδρομαί άρχονται από 1' Ιανουαρίου. Έκδοσις, έτους και ήμισυ τριμηνία. — Γραφείον Διευθ. 'Οδός Σταδίου 32.

27 Σεπτεμβρίου 1887

ΑΙ ΑΝΤΙΖΗΛΟΙ

Έπαρχιακή ήθουγραφία.

(Συνέχεια: Έδε προηγούμενον φύλλον).

Η οικογένεια του κυρίου Ματθία διετέλει εις φιλικωτάτας σχέσεις προς την οικογένειαν του Καπετάν Κωσταντή. Οι δύο οικογενειάρχαι ήσαν παλαιοί φίλοι, γνώριμοι πρό τής Έπαναστάσεως, και γείτονες κατά τὰ πρώτα έτη τής εν Σύρῳ έγκαταστάσεως αὐτῶν. Ο κύριος Ματθίας είχε μέγα κατάστημα πανικῶν· έφημιζοντο δὲ τὰ έμπορεύματα αὐτοῦ ὡς άγγλικά και έπρομήθευε τοιαῦτα οὐ μόνον εν Σύρῳ και ταῖς λοιπαῖς νήσοις του Αἰγαίου, αλλά και εις άπώτατα πολλάκις μέρη τής Ελλάδος. Έθεωρεῖτο εκ τῶν ευπορωτάτων τής νήσου και αι θυγατέρες αὐτοῦ έμετροῦντο μεταξύ τῶν πολυφέρνων νυμφῶν, ενῶ ὁ υἱός του άφ' έτέρου, ὁ κομφεούμενος κύριος Άχιλλεύς, ήτο ὁ περιζήτητος γαμβρός του τόπου.

Έκ τῶν θυγατέρων του ή Ελένη ήτο εικοσαέτις, ξηρά, εις άκρον ὠρὰ και πεφημισμένη δια τήν μεγάλην βίνα. Το χαρακτηριστικόν τῆτο συνδυάζοντες προς τήν μετρητήν προικα οι νέοι εκάλουν τήν κόρην του κ. Ματθία μεταξύ των χρυσῆν μπεκάτσαρ. Η νεωτέρα Καλλιόπη δεκαοκταέτις, εὔσαρκος, ξανθή και βοδοκόκκινος, ήτο ή αντίθεσις τής αδελφής. Άλλ' αν εκείνη ήτο πεφημισμένη δια τήν μεγάλην βίνα, αὐτή ήτο ὄνσμαστή δια τήν μεγάλην ζωρότητα. Προώρως αναπτυχθεῖσα και προκαλοῦσα, ενῶ ήτο δωδεκαέτις μόλις, τήν προσοχήν τῶν νέων δια τῶν ὑπό τήν βραχειάν έσθῆτα προβαλλουσῶν τορευτῶν κνημῶν και του άπωθούντος το περιστῆθιον εὔπαγους κόλπου, άπέκτησε τάσεις εὔθης προς φιλαρέσκειαν και έρωτοτροπίαν και τὰ πρώτα έρωτικά γραμμάρια έγραψεν έτι επί τῶν σχολικῶν θρανίων. Άλλά ή έλαφρότης τής κεφαλῆς οὐδόλως έμείου τήν αγαθότητα τής καρδιας. Η Καλλιόπη είχε καρδιάν πολυ καλλιτέραν τής αδελφής.

Η Ζωή ήτο φίλη τῶν θυγατέρων του κ. Ματθία, δηλαδὴ ή φίλη με τήν σύγχρονον σημασίαν τής λέξεως. Έβλέποντο συχνά και ὁσάκις συνη-

τῶντο δὲν παρέλειπον τὰ άπαραίτητα ήχηρά φιλήματα, έφλυάρουν επί ὠρας, εκρυφομίλουν και έγέλων, και ὕστερον ή μὲν Ζωή ευρισκεν ὅτι ή Ελένη εἶνε έχιδνα φαρμακερά και ή αδελφή αὐτῆς καλή αλλά τρελλή, αι δὲ αδελφαι έλεγον μεταξύ των ὅτι ή κόρη του Καπετάν Κωσταντή εἶνε μία ξιππασμένη δια τήν ευμορφίαν της και ὅτι κάμνει τάχα τήν ὄσιαν Μαρίαν. Προσέθετε δὲ ή Ελένη πάντοτε ὅτι δὲν τήν χωνεύει καθόλου. Η Καλλιόπη ὅμως μεθ' ὅλας τὰς επικρίσεις αὐτῆς δὲν δέκειτο έχθρικῶς προς τήν Ζωήν.

Ο αδελφός των Άχιλλεύς ήτο κενή κεφαλή διηρημένη εξωθεν εις δύο ἴσα μέρη ὑπό ευθυτάτης χωρίστρας και φυσιογνωμία βωβή. Ηγάπα τήν πρωτοτυπίαν εν τῇ ένδυμασίῳ και συνήθως εφόρει χρώματα πολυστικτα σαυροειδῆ. Οι φιλοσκώμμονες εκάλουν αὐτόν γουστερίτσαρ. Περιώνυμος δια τούς χαριετισμούς και τὰς βαθείας υποκλίσεις εκάλυπτεν ὅλας τὰς φυσικὰς και επικτήτους χάριτας δια του πατρικου πλουτου. Έλέγετο δὲ ὅτι εκάμνε τὰ γλυκά μάτια εις τήν Ζωήν, ητις ὅμως απέκρουεν αὐτόν. Και αι ζηλόφθονοι μητέρες εψιθύριζον·

— Τῆς ξυνοφαίνεται τάχα! ποιόν θά πάρη; Κρίμα που δὲν έχει ὁ Όθων κανένα γυιὸ να τῆς στείλῃ προξενιά . . .

Η Κυρία Μαριγῶ, ή σύζυγος του κ. Ματθία, ήτο Τηνια, τύπος ευθύτητος, εὐλαβῆς και αγαθωτάτη γυνή.

Έν τῷ ένοριακῷ ναῶ το στασιδιον αὐτῆς ήτο πλησίον του στασιδιου τής Κυρίας Άγγελικῆς, και αι δύο παλαιαι γειτόνισσαι πολλάκις αντίηλασσον μεταξύ δύο σταυροκοπημάτων λόγους τινὰς, αναγομένους συνήθως εις τὸν κύκλον τῆς οικιακῆς οικονομίας.

— Πῶς πῆγε τὸ γλυκό σου προχθές, κυρά συμπεθέρα;

— Έτσι κ' έτσι· σάν να ζαχάρωσε λίγο.

Η:

— Κάναμε δὰ χθές τήν πῆττα που μ' άρμήνεφες, μὰ που ή δική σας, είχε άλλο γούστο! . .

— Δὲν θά πέτυχε τὸ φύλλο ή ὁ φούρνος δὲν θάχε πυράδα ὅση χρειάζεται.

Άλλά τήν Κυριακήν εκείνην του αὐγούστου μετὰ τὸ Ευαγγέλιον ή κυρία Μαριγῶ σύρασα

ἐλαφρῶς τὴν χειρίδα τῆς γείτονος ἤρξατο καινοφανοῦς ὄλως συνδιαλέξεως.

— Σοῦ εἶπε τίποτε ὁ Καπετάν Κωσταντῆς;

— Ὅχι· σάν τί νά μου 'πῆ;

— Χθές βράδου τὰ συμφώνησαν μὲ τὸν 'δικό μου νά πάμε ἐξω μεθαύριο πούνε γιορτῆ, νά πάρουν καὶ τὰ κορίτσια λίγον ἄερα...

Ὁ διάκονος κωδωνίζων τὸ θυμιατήριον διέκοψε τὴν συνδιάλεξιν, ἧτις ἐπανελήθη μετὰ τὸ πέρας τῆς λειτουργίας.

— Τί μοῦλεγες λοιπόν; ἠρώτησεν ἡ κυρὰ Ἀγγελικὴ, ἐλευσά ἄμα τὸν παρὰ τὴν θύραν τοῦ ναοῦ ἐπαιτοῦντα χωλόν.

— Νά! πῶς εἴμαστε γιὰ ἐξω μεθαύριο καὶ ἡθελα νά συμφωνήσωμε τί θά πάρετε σεῖς καὶ τί ἐμεῖς.

— Μὰ πρῶτα πρῶτα πῶς θά πάμε, μὲ βάρκα ἢ μὲ γαϊδουράκια;

— Ὁ Καπετάν Κωσταντῆς μὲ τὰ κορίτσια, τὸν Ἀχιλλέα καὶ τὸν κύριον Γεώργιον θά πᾶν πρῶτ' πρῶτ' μὲ βάρκα γιὰ νά ψαρέψουν κι' ὄλα. Ἐμεῖς πάμε ἀργότερα, κατὰ τὰς ἐξῆς μὲ τὰ γαϊδουράκια· παίρνομε μαζὺ καὶ τὰ πράματα, παίρνετε καὶ τὴ 'δική σου τὴ Φλωροῦ.

— Ξέρετε τί εἶνε τὸ καλλίτερο; τὰ πόγεμμα νά πάρῃς τὰ κορίτσια καὶ νᾶρθετε σπιτί νά τὰ συμφωνήσου· εἰ μὲ ἡς· χισ· Νά 'μιλήσω πρῶτα τὸ μεσημέρι καὶ μὲ τὸν Κωσταντῆ...

Μετὰ μακρὰν συζήτησιν ἀπεφασίσθη κατὰ τὴν μετὰ μεσημβρίαν συνεδρίασιν τῶν οἰκοδεσποινῶν ἡ μὲν κυρία Μαριγῶ νά κάμῃ κοττόπηταν, τὸ ἀριστούργημα τῆς μαγειρικῆς αὐτῆς τέχνης, καὶ ὀρνίθια ψητὰ, ἡ δὲ κυρία Ἀγγελικὴ συναγρίδα ἢ ἄλλον τινὰ εὐμεγέθη ἰχθύν τηγανιτὸν καὶ τοὺς περιφήμους ἐκείνους κουραμπιέδες τῆς. Ἡ δεσποινὶς Ἐλένη ὑπέμνησεν καὶ τὴν ἀνάγκην ἀλμυρῶν καὶ ξυνῶν, διότι δὲν ἠδύνατο ἄνευ αὐτῶν νά φάγῃ μὲ ὄρεξιν.

Αἱ τρεῖς νεάνιδες διήλθον μέχρι τῆς ἐσπέρας ἐν τῷ ἐξώστῃ σχεδιάζουσαι τὰ τῆς μεθαυρινῆς διασκεδάσεως. Τί θά ἐφόρου, τίνα ὄραν ἐπρεπε νά ἐξυπνήσουν, ποῦ θά συναντηθοῦν καὶ χιλίας περιττὰς λεπτομερείας, ἐν αἷς εὐχαρίστως ἐνδιατρίβει τις προσδοκῶν ἐκτακτὸν τέρψιν. Ἡ Καλλιόπη ἐδήλωσεν ὅτι μὲ μόνην τὴν περὶ τῆς ἐκδρομῆς ἡμιλίαν ἤρχισε νά πεινᾷ καὶ κατέφαγεν ὀρεκτικώτατα ῥοδίνας σταφυλάς μετ' ἄρτου νωποῦ καὶ τυροῦ ναξίου.

— Νά πάρωμε καὶ ἐστὴν βάρκα ἕνα καλαθάκι μὲ παξιμάδια καὶ ἄλλο τίποτε· θά πεινάσωμεν τόσον ποῦ ἠμποροῦμεν νά φάμε καὶ τὰ δολώματα καὶ τὰ ψάρια ὡμά! παρετήρησε μετὰ χαριέσσης προνοητικότητος.

— Καὶ γιὰ τὴ βάρκα, γιὰ ταῖς συρταῖς καὶ τῆς καθηταῖς, γιὰ τὰ δολώματα ποῖός θά κυττάξῃ; ἠρώτησεν ἡ αἰωνίως μεμψίμοιρος Ἐλένη.

— Καλέ, γιὰ ὄλα αὐτὰ εἶνε ὁ πατέρας, ἀπεκρίνατο ὀργίλως πῶς ἡ Ζωή, ποῖός ἄλλος τὸν φθάνει ἐς τὰ θαλασσινά; Ἐκεῖνος θά εὕρῃ τὸν Μπάρμπα Σταυρῆ καὶ θά τὰ βολέψῃ ὄλα, ἐννοία σας!

— Νά ρίξωμε καὶ τὸ παραγάδι, ἐφώνησεν ἡ Καλλιόπη.

— Βέβαια! Θά ρίξῃ τὸ παραγάδι ἀπὸ βραδῆς ὁ Μπάρμπα Σταυρῆς καὶ ἐμεῖς θά πάμε νά τὸ σηκώσωμε αὐγῆ, αὐγῆ.

Ἡ Καλλιόπη δὲν ἐκρατεῖτο ἐπὶ τῆς νέας ταύτης προσδοκίᾳ· ἔδραμε παιδικιώτατα νά εὕρῃ εἰς τὸ ἐστιατόριον τὴν μητέρα συνομιλοῦσαν μετὰ τῆς κυρίας Ἀγγελικῆς περὶ τῆς πλύσεως τῶν μαλλίνων ὑφασμάτων καὶ τὰς διέκοψεν ἀποτόμως.

— Μητέρα, καλέ μητέρα, θά ρίξωμε καὶ τὸ παραγάδι· θά εἶνε τρέλλα!... ἠμπορεῖ νά πιάσωμε καὶ κανένα ψάρι μεγάλο!...

Ἡ ἀδελφὴ μᾶλλον σοβαρὰ ἢ ποτε ἠλεγχε τὴν Καλλιόπην ἐπὶ τῇ ὑπερβολικῇ ζωηρότητι:

— Σάν παιδί κανεῖς, καυμένη· σάν νά εἶνε πρώτη φορά ποῦ θά πᾶς!...

— Ὅχι δὲ, θά κάθωμαι μὲ καταιβασμένα μούτρα σάν ἐσένα!...

— Νά γελῶ χωρὶς λόγον!...

— Μὰ τί θέλεις λοιπόν, νά σέ γαργαλίσουν γιὰ νά γελάσῃς;

Ἡ Ἐλένη ἠτένισεν αὐτὴν βλοσυρῶς διὰ τῶν μικρῶν στακτερῶν ὀφθαλμῶν. Ἡ Ζωὴ δ' ἐνόμισε πρέπον νά ἐπέμβῃ εἰς τὴν οὐχὶ ἀσυνήθη ταύτην ἀδελφικὴν διαμάχην.

— Καλέ τί κάνετε τόρα; καθένας ἔχει τὸ 'δικό του φυσικό, ἄλλος εἶνε εὐθυμος, ἄλλος σοβαρός!

— Θά εἶνε καὶ ὁ κύριος Γεώργιος μαζὺ! ὑπέλαθε μετ' ὀλίγον ἡ Καλλιόπη. Καλὸ αὐτό· θά λέγῃ καὶ τίποτε νά περᾷ ἡ ὄρα. Μόνον μὲ τὸν Ἀχιλλέα ἠμπορεῖ κανεῖς νά κοιμηθῇ ὀρθός. Αὐτὸς θά κυττάξῃ πῶς νά μὴ βρέξῃ ἢ θαλάσσα τὰ ῥοῦχά του.

— Δὲν ξέρω τί βρίσκετε καὶ ἐς αὐτόν τὸν ἔπιπασμένο καὶ σ' ἀρέσει, παρετήρησε πάλιν ἡ Ἐλένη πλαγίως ἀμυνομένη ὑπὲρ τοῦ ἀδελφοῦ.

— Εἶνε ἐξυπνος, διασκεδαστικός, νόστιμος... ψέμματα, Ζωήτσα!

— Κ' ἐγὼ ἔτσι τὸν βρίσκω. ἀπεκρίνατο ἐκείνη μετὰ προσπεποιημένης ἀδιαφορίας.

— Ἐγὼ δὲν τὸν νοστιμεύωμαι καθόλου· ὄλο γιὰ τὸν ἑαυτὸν του λέει· ἐγὼ ἤμουν ἐκεῖ, ἐγὼ ἔκαμα αὐτό!...

— Σάν δὲν θέλεις, μὴ 'μιλῆς ἐσὺ μαζὺ του· ἐγὼ θά καθίσω κοντά του, ἐσὺ κάνε κουβέντα μὲ τὸν ἀδελφοῦλη μας.

Ἡ Ἐλένη τὴν ἐκεραύνωσε διὰ τοῦ βλέμματός, ἡ Ζωὴ προφανῶς ἐστενοχωρεῖτο ἐκ τῆς παρατεινομένης συζητήσεως.

Εὐτυχῶς αἱ μητέρες ἐξεληθῶσαι εἰς τὸν ἐξώστην ἠλλαξαν τὸ θέμα τῆς ὁμιλίας. Μετ' ὀλίγον δὲ ἡ κυρία Μαριγῶ ἐνεθυμήθη ὅτι δὲν ἔφησε βούτυρον διὰ τὸ φαγητὸν εἰς τὴν ὑπέρτριαν καὶ πρέπει νά ἐπανεέλθωσιν εἰς τὸν οἶκον ἐγκαίρως.

Ἐχαριετίσθησαν, ἐφιλήθησαν, καὶ ἡ Ζωὴ ἀφοῦ συνάδευσε αὐτὰς μέχρι τῆς ἐξω θύρας καὶ ἔκλεισε τὸν βαρὺν μοχλόν, βαθέως ἀναπνεύσασα ἐψήθυρισε:

— Δόξα σοι ὁ Θεός!

Ἡ δὲ Ἐλένη καθ' ὅδον ἐνώπιον τῆς μητρὸς πικρὰς ἀπέτεινε παρατηρήσεις πρὸς τὴν ἀδελφὴν:

— Ἐμπρὸς εἰς τὴν φαντασμένην αὐτὴν εἶνε περιττὸν νά λέγῃς ἀστείότητος γιὰ τὸν Ἀχιλλέα, ἢ τὴν βλέπεις ποῦ κάνει τάχα τὴν ἀθῶα καὶ ἀνήξερη· ὄλα τὰ κομποδένει κ' ἐννοία σου. Ἄμ' ἀκόνισθ τῇ γλωσσίστῃ τῆς!...

Ε'

Ὁ Καπετάν Κωσταντῆς ἐξυπνα πάντοτε ἀπὸ ὀρθρου βαθέως ἐφόρει τὰς ἐμβάδας του, παλαιὰν τινα ναυτικὴν πατατούκαν καὶ ψηλαφητὴ μεταβαίνων εἰς τὸ ἐστιατόριον ἤναπτε τὸν λύχνον. Καθήμενος δ' εἶτα σταυροποδητεῖ ἐπὶ τοῦ μεγάλου σοφᾶ ἤναπτε τὸ πρῶτον σιγάρον καὶ ἔφθανε πολλάκις εἰς τὸ τέταρτον καὶ πέμπτον πρὶν ἢ ὑπ' αὐτοῦ ἀφυπνιζομένη ἡ ὑπέρτρια παρασκευάσῃ καὶ φέρῃ τὸν καφέν ἐντὸς μεγάλου κυπέλλου ἐκ τῶν τοῦ τείου, τὸ ποτήριον τοῦ ὕδατος καὶ τοὺς τρεῖς βόλους ζαχαρέως. Ὁ Καπετάν Κωσταντῆς ἔτρωγε τὴν ζάχαριν, ἐκένου τὸ ποτήριον τοῦ ὕδατος μονοροφητεῖ, καὶ ἀνάπτων νέον σιγάρον ἐξ αὐτοῦ τοῦ μήπω σβεσθέντος ἐρρόφα ἐν μακαρίᾳ ἀπολαύσει τὸν καφέν. Μολονότι δὲ κατέβαλλε πᾶσαν προσπάθειαν ὅπως μὴ ἐξυπνήσῃ τὴν σύζυγον καὶ τὴν θυγατέρα θορυβῶν, ἀλλ' οἱ ἐωθινοὶ αὐτοῦ πταρμοὶ καὶ ἡ ἐκ τῆς ὑπερβολικῆς χρήσεως τοῦ καπνοῦ χρονία βῆξ πολλάκις ἐτάραττον τὸν ὕπνον τῶν κοιμωμένων γυναικῶν.

Ἀλλὰ τὴν πρωΐαν ἐκείνην τῆς ἐκδρομῆς μόλις ἐξυπνήσας ἐσπευσε ν' ἀνάψῃ ἀπὸ τοῦ κανδηλίου ἐν αὐτῷ τῷ κοιτῶνι τὸν λύχνον καὶ ἐξῆλθεν εἰς τὸν διάδρομον νά κτιπήσῃ διὰ τοῦ γρόνθου τοῦ τὴν θύραν τοῦ δωματίου τῆς Ζωῆς.

— Καλὰ, πατέρα! ἀπεκρίνατο ἡ κόρη.

Καὶ ἡ σύζυγος εἶχεν ἤδη ἐγερθῆ καὶ ἐνεδύετο· ἀφυπνισθεῖσα δὲ διὰ βικίας καὶ ἐπανελημμένης κινήσεως ὑπὸ τοῦ αὐθέντου καὶ ἡ δεκαπενταετὴς Φλωροῦ, περιήρχετο ἀκτινίστας καὶ ἀνιπτος τὸ μαγειρεῖον ἐν τῇ ζάλῃ τοῦ ὕπνου μὴ εὐρίσκουσα τὸ δαδίον, ἐν ἀνάψῃ πυρᾶν καὶ

προκαλοῦσα τὰς ὕβρεις τοῦ Καπετάν Κωσταντῆ λουομένου ἐν τῷ νεροχότῃ.

Τέλος ἐξῆλθον εἰς τὴν καταφερῆ ὁδὸν ἡ Ζωὴ μετὰ τοῦ πατρὸς, ἐνῶ αἱ λαλιαὶ, τοῦ ἐν τῷ ὀρνιθῶνι ἀλέκτορος καὶ ἡ ὠχρῶσα ἐπὶ τοῦ λευκάζοντος οὐρανοῦ σελήνῃ ἀνήγγελλον τῆς ἡοῦς τὴν προσέγγισιν. Κατὰ τὰ συμπεφωνημένα θά διήρχοντο τῆς οἰκίας τοῦ κ. Ματθία, ἵνα παραλάβωσι καὶ τοὺς ἄλλους, τὸν δὲ Γεώργιον κατοικοῦντα παρὰ τὴν ἀκτὴν ἀνέλαβε νά ἐξυπνήσῃ καὶ ὀδηγήσῃ ὁ λεμβούχος Μπάρμπα Σταυρῆς, ὁ παλαιὸς ναύτης τοῦ Καπετάν Κωσταντῆ.

Τὰ παράθυρα τοῦ οἴκου ἦσαν φωτισμένα, σημειὸν ὅτι ἐγκαίρως εἶχον ἐξυπνήσῃ οἱ ἐν αὐτῷ, ἀλλ' ὅταν ἐκτύπησε τὸ ῥόπτρον τῆς θύρας ἡ Ζωὴ, ἐπρόβαλεν ἡ Ἐλένη ἀνέτοιμος ἐτι:

— Καλημέρα, καλημέρα! δὲν ἀνεβαίνετε μιὰ στιγμὴ ἐπάνω;

— Μὰ τί νά κάνωμεν ἐπάνω; ἀπεκρίνατο ξηρῶς ὁ Καπετάν Κωσταντῆς, ὁ σκοπὸς εἶνε νά μὴ χάσομεροῦμε. Κάνετε γρήγορα!

Καὶ ἐπειδὴ ἡ καθυστέρησις παρετίνατο, ἤρχισε νά κρούῃ ἀνυπομόνωσ δια τῆς βακτηρίας τὰς πέτρας τῆς ὁδοῦ, καὶ τέλος μὴ μαλασσόμενος ἐκ τῶν λόγων τῆς θυγατρὸς ὀργίλως ἐκραξε:

— Θᾶρθετε λοιπόν ἢ νά φύγωμε!

Ἠκούσθησαν τέλος βήματα ἐπὶ τῆς κλίμακος καὶ ἐνεφάνη πρώτη ἡ Καλλιόπη καὶ μετ' αὐτὴν ὁ Ἀχιλλεύς· τελευταία ἡ Ἐλένη.

Αἱ ἀδελφαὶ ἐφόρου ψιαθίνους πῖλους πλατυγύρους διὰ τὸν ἥλιον, πρωτοφανεῖς ἐν τῇ νήσῳ, οὗς εἶχε λάθει ὡς δειγμὰ ὁ πατήρ. Ὁ δὲ ἀδελφὸς τὰ προσφιλῆ του ἀγγλικὰ ἐνδύματα, ἰδιόρρυθμον ναυτικὸν κοῦκκον, λευκὸν ἀλεξήλιον καὶ χειρόκτια κίτρινα. Ταῦτα προῦκάλεσαν εὐθύς τὰ σκώμματα τοῦ ναυτικοῦ:

— Κάτι, κύρ Ἀχιλλέα, μὲ τὰ χειρόκτια ἐς τὴ θαλάσσα; Μὴ θαρρῆς πῶς εἶνε μπάλος τὸ ψάρεμμα!...

— Ξεύρετε, τὰ ἐφόρεσα ἴσα ἴσα γιὰ τὰ γκίστρια... ἐπειδὴ ἀγκυλώνουν...

— Ἔτσι, παιδί μου; πολλὰ ψάρια θά πιάσῃς!...

Ἡ λέμβος ἀνέμενε προσωρισμένη παρὰ τὴν ἐξοδὸν τοῦ λιμένος, ἦτο δὲ ἤδη ἐντὸς αὐτῆς ὁ Γεώργιος κρατῶν μικρὸν ἰταλικὸν σιγάρον εἰς τὸ στόμα. Ὁ Μπάρμπα Σταυρῆς ὡς εἶδεν ἐρχομένους καὶ τοὺς λοιποὺς ἀνέσυρε τὴν μεγάλην δικτυωτὴν ἀπόχην περιέχουσαν τὰς διὰ δολώματα γαρίδας καὶ ἐκένωσε ταύτας ἐντὸς καλαθίσκου. Ἐν ἐτέρῳ ἀβαθεῖ καλαθίσκῳ ἦσαν συσσωρευμένοι αἱ καθηταὶ καὶ αἱ συρταὶ καὶ οἱ φελοὶ καὶ τὰ ἀγκίστρα.

Ὁ Γεώργιος ἦτο ἤδη γνωστὸς τῇ οἰκογενεῖᾳ

του κ. Ματθία, και είχαν επισκεφθῆ ταύτην ἀπαξ· τὸν Ἀχιλλέα ἄλλως ἐβλεπε πολὺ συχνὰ ἐν τῷ καφενεῷ και κάποτε ἐκὼν ἄκων ἐπαίξε μετ' αὐτοῦ δόμενον.

Πρώτη ἔσπευσε νὰ πηδῆσῃ ἐντὸς τῆς λέμβου ἡ ζωηρά Καλλιόπη, και ἂν ὁ Γεώργιος δὲν ἐκράτει αὐτὴν ἀπὸ τοῦ βραχίονος θὰ ἐπιπτεν εἰς τὴν θάλασσαν :

— Ἐτρεξα γιὰ νὰ πιάσω θέσιν κοντὰ σας, εἶπε πρὸς τὸν νέον προσβλέπουσα αὐτὸν κατὰ πρόσωπον.

— Εὐχαριστῶ διὰ τὴν ἐκτίμησιν, ἀλλ' ἐκοντεύσατε νὰ πιάσετε θέσιν κοντὰ ἑστὰ ψάρια !

Ἐπλησίασαν και οἱ λοιποὶ, οὗς ὁ Γεώργιος ἐχαιρέτιζεν ἐπανειλημμένως ἀποκαλύπτων τὴν κεφαλὴν. Ὁ Καπετὰν Κωσταντῆς ἐκαθέσθη παρὰ τὸ πηδάλιον και πρὸς τ' ἀριστερὰ αὐτοῦ ὁ Γεώργιος και ἡ Καλλιόπη, δεξιὰ δὲ οἱ λοιποὶ· πρώτη ἡ Ἐλένη, μετ' αὐτὴν ἡ Ζωὴ και ὁ Ἀχιλλεὺς τελευταῖος.

— Τί λές, Σταυρῆ, δὲν μᾶς παίρνει τ' ἀπογεῖο ν' ἀνοιξώμε τὸ πανί ; ἠρώτησεν ὁ πρῶν πλοίαρχος τὸν λεμβούχον.

— Τοῦ κάκου, καπετάνιε, μετὴν αὐγὴ ξεθυμαίνει κ' αὐτό. Καὶ ὁ Μπάρμπα Σταυρῆς ἀνέλαβε τὰς κώπας διὰ τῶν νευρωδῶν χειρῶν.

Ἡ πρωία ἐκείνη τοῦ αὐγούστου ἦτο ἐξόχως ὠραία. Τὸ Διγαῖον ἠπλοῦτο γαλακτώδες, μόλις ρυτιδούμενον εἰς ἀπόστασιν τινα ἀπὸ τῆς ξηρᾶς ὑπὸ τῆς λιποψυχούσης ἀπογείου αὔρας. Πέραν ἐφαίνοντο αἱ ἄλλαι νῆσοι ἐν σκιερᾷ τινὶ ἀποχρώσει ἀποτυπούμεναι εἰς τοῦ ὀρίζοντος τὰ βάθη. Ῥοδόχρους ἀνεπετάννυτο ἡ ἀνέφελος ἀνατολὴ και ἀνωφελῆς ἦδη ἐπλανᾶτο πρὸς τὴν δύσιν ὁ ἠκρωτηριασμένος δίσκος τῆς Σελήνης. Ὅπισω ἐφαίνοντο οἱ τελευταῖοι τῆς πόλεως οἰκοί, ἀνοίγοντες ποῦ και ποῦ ὡς νυσταλέα βλέφαρα τὰ κλειστά παράθυρά των. Ἐπὶ τοῦ καταστρώματος προσωρισμένου αὐστριακοῦ ἀτμοπλοίου οἱ ναῦται ἀνυπόδητοι ἐπλυνον τὸ δάπεδον. Μία γολέττα ἐξω τοῦ λιμένος ἴστατο ὡς ἀπόπληκτος, στερουμένη ἀνέμου ὅπως προχωρήσῃ.

Ὁ Καπετὰν Κωσταντῆς καθίστατο ἐντελῶς διάφορος ἀνθρώπος ἐν τῇ θαλάσῃ. Μετὰ τῶν καταστίχων και λογαριασμῶν κατέλειπεν ἐν τῇ ξηρᾷ και τὸ αὐστηρὸν και περίφροντι ὕφος και ἀνελάμβανε τὴν ἰλαρότητα γυναικίου ναυτικοῦ. Ἡ θάλασσα, ἣτις τὸν ἐδέχθη ἐν τοῖς κόλποις αὐτῆς μεираκίον ἔτι, ἡ θάλασσα ἣτις τὸν ἀνέθρεψε διὰ τοῦ ἀλμυροῦ της φίλτρου, ἡ θάλασσα αὐτῆ, ἐν ἡ ἠγωνίσθη και κατὰ τῶν ἀνέμων και κατὰ τῶν Τούρκων ἐπὶ τόσους χρόνους, παρῆχε τῷ γηραιῷ ναυτικῷ γλυκυτάτας συγκινήσεις και νῦν ὁσάκις ἐφέρετο ἐπ' αὐτῆς πηδαλιούχων τὴν λέμβον τοῦ Μπάρμπα Σταυρῆ. Τὸ ἔρρυθμον πλατάγημα τῶν κωπῶν ἐπὶ τοῦ ὕδατος, οἱ τριγμοὶ

τῶν σκαλμῶν, ὁ κελαρυσμὸς τῆς τρόπιδος, ἐθαυκάλουν αὐτὸν ὡς ἡ περιπαθεστάτη μουσική.

Και τὴν πρωίαν ἐκείνην ἡ ὄψις τοῦ Καπετὰν Κωσταντῆ ἐφαιδρύνθη εὐθύς ὡς ἡ λέμβος ἀπεμακρύνθη τῆς βραχίονος ἀκτῆς· ὠμίλει πολὺ, ἠστειεύετο, ἀφηγεῖτο παλαιὰ θαλασσιὰ ἐπεισόδια. Ἄλλ' ἡ Ζωὴ ἣτις ἐν τῇ θαλάσῃ συνεμερίζετο πληρέστατα τοῦ πατρὸς τὰ αἰσθήματα, ἦτο νῦν κατ' ἐξαιρέσιν κατηφῆς και σιωπηλῆ. Ὁ Γεώργιος παρετήρησε τοῦτο και ἠρώτησε :

— Τί ἔχετε ; εἶσθε σήμερον χωρὶς ὄρεξιν.

— Ὅχι δά, ἀλλὰ μετὴν ἰδέαν τῆς ἐκδρομῆς δὲν ἐκοιμήθην σχεδὸν τὴν νύκτα. Ὁ θαλασσινὸς ἀέρας θὰ μοῦ δώσῃ ὄρεξιν σιγά, σιγά.

Ἡ αἰτιολογία δὲν ἦτο βεβαίως ἀληθῆς. Πῶς ἠδύνατο ἡ ταλαίπωρος κόρη νὰ εἶνε εὐθυμὸς ἐν ὄσῳ τὸν μὲν Γεώργιον ἐβλεπε τείνοντα εὐχαρίστως τὸ οὐς εἰς τὰς τολμηρὰς ἀνοησίας τῆς τρελλῆς Καλλιόπης, αὐτὴ δὲ ὑφίστατο τὰς πλλαγίαις διὰ μωρῶν λόγων και βλεμμάτων αἰσθηματολογίας τοῦ παρακαθημένου υἱοῦ τοῦ κ. Ματθία ; Ἡσθάνετο πεπιεσμένην ὑπὸ ἀφορήτου τινὸς βάρους τὴν καρδίαν και ἐπεθύμει νὰ ἦτο που μόνη, ἐντελῶς μόνη, και νὰ ἠδύνατο ἐλευθέρως νὰ κλαύσῃ.

Σ.

— Εἶνε μακριὰ ἀπὸ ἡδὼ τὸ παραγάδι, Σταυρῆ ;
— Ὅχι, καπετάνιε, ἰδαπᾶ πίσω ἀπ' τὸν κάβο, κατὰ τὸ λιμανάκι.

Μετ' οὐ πολὺ ἐπεφάνη ὡς φαλακρὰ κεφαλὴ ἐπιπλέουσα ἡ μεγάλη ὑδροκολοκύνθη, πρὸς ἣν ἦτο δεδεμένον τὸ παραγάδι, και ὁ ναυτικὸς διηύθυνε πρὸς ταύτην τὸ πηδάλιον. Εὐθύς δὲ ὡς προσήγγισεν ἡ λέμβος, ἐλαφρὸς ὡς νεανίας προέβη εἰς τὴν πρῶραν και ἀνεκλύσας τὴν κολοκύνθην ἤρχισε ν' ἀνασῶρῃ τὸ τριχόπλεκτον νῆμα, ἐλαφρῶς παρακολουθούντος τοῦ κωπηλάτου τὴν διεύθυνσιν αὐτοῦ. Οἱ ἄλλοι ἠγέρθησαν μετὰ συγκινήσεως ἀναμένοντες τὰ ἀλλεπάλληλα ἀγκιστρα· ἀλλὰ ταῦτα ἀνήρχοντο πάντα κενά.

— Τέλος πάντων νὰ κ' ἕνα κταποδάκι ! ἀνέκραξε περιχαρῆς ὁ Ἀχιλλεὺς πρῶτος ἰδὼν ὅτι ἐν ἀγκιστρον δὲν ἦτο κενόν. Ὁ Καπετὰν Κωσταντῆς ἔρρηξε θορυβῶδη καγχασμόν.

— Γεῖά σου κύρ Ἀχιλλέα, δὲν ἔξερεις οὐδὲ τί βάζουν δόλωμα ἑς τὸ παραγάδι ! . . . ψαρᾶς μετὰ γάντια ! . . .

Και οἱ λοιποὶ συνεμερίσθησαν τοὺς σκωπτικούς γέλωτας τοῦ παλαιοῦ ναυτικοῦ, μηδὲ τῆς Ζωῆς ἐξαιρουμένης. Ὁ δὲ Ἀχιλλεὺς διὰ νὰ μὴ δείξῃ ὅτι ἐπειράχθη ἐγέλα και αὐτός.

— Δόξα σοι ὁ θεός ! καὶ καλὸ μᾶς ἔρχεται ! . . . Καὶ ἡ μορφή τοῦ Καπετὰν Κωσταντῆ ἐπορφυρώθη ἐκ χαρμῶν προδοκίας.

Ἐφαίνετο δὲ ἀληθῶς ταυνόμενον και τρέμον τὸ νῆμα. Ὅλοι ἔσπευσαν πρὸς τὸ δεξιὸν μέρος τῆς λέμβου, ἣτις ἐκινδύνευεν οὕτω ν' ἀνατραπῆ και μόλις ἠδυνήθη ὁ λεμβούχος νὰ τοὺς πείσῃ νὰ καθήσουν, τοῦ ναυτικοῦ προσθέντος ὅτι ἄλλως δὲν ἀνασῶρει τὸν ἰχθύν.

— Συναγρίδα ! εἶπε τέλος και ἤρπασεν ἀπὸ τοῦ ὕδατος μέγαν ἀργυρόχρουν ἰχθύν ἰσχυρῶς ἀσπαίροντα και καμμύοντα τοὺς ὀφθαλμούς. Σχίσας τὸ στόμα ἀφῆρσε μετὰ τριγμοῦ τὸ ἀγκιστρον και ἔρριπεν εἰς τὸ κύτος τῆς λέμβου θριαμβευτικῶς τὴν ἄγραν.

Ἄλλ' ἦτο οὗτος ὁ μόνος συλληφθεὶς· τὰ λοιπὰ ἀγκιστρα ἀνεσύρθησαν κενὰ και μετ' ὀλίγον ἀνεκλύσθη και ἡ εἰς τὸ ἕτερον πέρασ τοῦ νῆματος δεδεμένη κολοκύνθη.

— Ἄτυχος σήμερα, Σταυρῆ, εἶπεν ὁ γέρον ναυτικὸς, ἕνα και μονάκριβο ! . . .

— Δὲν λές πῶς κ' αὐτὸ ἀπὸ στραβῆ τύχη βρέθηκε, καπετάνιε ! . . . Πῶς νὰ πιτύχῃ τὸ παραγάδι ποῦ χθὲς βράδῳ, βράδῳ ὅτι τὸ κουδάριαζα πέρα ἑστὸ μῶλο, νὰ σου ἔμπροστὰ ὁ παπᾶ Γιάννης κ' ὁ σπανὸς ὁ ψάλτης ὁ κύρ Λουκάς. Καὶ δὲν φτάνει ποῦ διαβήκανε, παρὰ μετὰ καλησπερίσανε κ' ὄλα.

Ἡχηροὶ γέλωτες ὑπεδέχθησαν τοὺς λόγους τοῦ προληπτικοῦ λεμβούχου.

Ἡ ὦρα παρῆλθε χωρὶς νὰ τὸ ἐνοήσῃσι χάρις εἰς τὸ παραγάδι και ὁ ἥλιος πρὸ πολλοῦ ἐχρύσου τὰ ὑπὸ τῶν κωπῶν σπαθιζόμενα νερά.

— Καλὰ εἶν' ἐδῶ γιὰ τῆς καθηταίς . . .

— Ὅχι, καπετάνιε, κάλλιο λίγο παραπερίσσα, γιὰτ' ἔχει ὄλο φύκιο ἐδῶ και θὰ πιάνωνται τάγκιστρια.

Ὁ λεμβούχος ἔρριψε μετ' ὀλίγον τὴν σταυρωτὴν ἀγκυραν, ἕνα κρατῆται πῶς ἐν ἀκινήσει ἡ λέμβος. Ὅλοι ἤρχισαν νὰ παρασκευάζωσι τὰ ἀγκιστριά των. Καὶ νέοι γέλωτες πάλιν, διότι αἱ γαρίδες ὠλισθαινον ἀπὸ τὸν δάκτυλον τῆς Καλλιόπης και ἐπήδων εἰς τὰ γόνατα τῆς Ἐλένης, ἣτις τὰς ἐφοβεῖτο. Ὁ Ἀχιλλεὺς ἕνα προλάβῃ νέα σκώματα ἀφῆρσε τέλος τὰ χειρόκτια, ἀλλὰ τόσον ἀδεξίως προσήλου τὰ δολώματα, ὥστε ἔφευγον ἀπὸ τοῦ ἀγκιστροῦ μόλις ἔρριπτεν αὐτὰ εἰς τὸ ὕδωρ· ἐκ φιλοτιμίας δὲ δὲν ἐπεκαλεῖτο και τὴν βοήθειαν τοῦ Μπάρμπα-Σταυρῆ, ὡς ἔπραττεν ἡ δεσποινὶς Ἐλένη φοβουμένη νὰ ἐγγίσῃ διὰ τῆς χειρὸς τὰ ζωντανὰ ἐκείνα ζιζάνια τῆς θαλάσσης.

Πάντας ὑπερεῖχεν ὡς πρὸς τὴν ἐπιτηδειότητα ἡ Ζωὴ. Οἱ μικροὶ αὐτῆς δάκτυλοι μετὰ θαυμασίας ταχύτητος και ἰδιαζούσης χάριτος ἐχειρίζοντο τὰ ἀγκιστρα. Τὴν ἐβόηθει δὲ και ἡ τύχη· ἀνέσυρε τὸν τρίτον σπάρον, ἐνῶ ὁ πατήρ αὐτῆς μόλις εἶχε συλλάβῃ ἕνα χάνον, ὁ Γεώργιος ἕνα κοβιὸν και οἱ ἄλλοι τίποτε.

Ἡ Καλλιόπη καθίδρωσ και πορφυρᾶ ἐκ πείσματος εἰς μάτην ἐταλάντευε και ἀνέσυρε συνεχῶς τὴν καθητὴν. Ἡ τὰ ἀγκιστρία ἦσαν ἄθικτα ἡ κενὰ ἐντελῶς.

— Ἡ δὲν μου τσιμποῦν ἡ μοῦ παίρνουν τὰ δολώματα και φεύγουν τὰ σιχαμένα ! ἔκραζεν ὀργίλως.

— Μὰ ἔτσι ποῦ φωνάζετε σᾶς ἀκοῦνε και φεύγουν ὄλα, παρετήρησε γελῶν ὁ Γεώργιος.

— Ἀκοῦν τὰ ψάρια ; ἠρώτησεν αὐτὴ μετὰ κωμικωτάτης σοβαρότητος τὸν Καπετὰν Κωσταντῆ.

— Πῶς δὲν ἀκοῦνε ; μόνον φωνὴ δὲν ἔχουν. Γι' αὐτὸ λέμε : ἄφρονος ἴσάν ψάρι.

— Καλὰ ποῦ δὲν εἶσθε ψάρι, κυρία Καλλιόπη, ὑπέλαβε πονηρῶς μειδιῶν ὁ Γεώργιος.

— Γιατί, γιὰ νὰ μὴν πιασθῶ ἑς τάγκιστρι ;

— Ὅχι δά· ἀλλὰ θὰ ἐσκάζετε ποῦ δὲν θὰ ἠμπορούσατε νὰ βγάλετε φωνή.

— Κακία σας και προσβολὴ μου· θὰ ἴπῃ πῶς σᾶς πειράζει ἡ φωνὴ μου. Καὶ τὸν προσέβλεψε μετὰ τὸ σῆθητες τολμηρὸν βλέμμα.

— Ὅχι δά, μὴ με παρεξηγεῖτε· εἶπα ἴσα ἴσα καλὰ ποῦ δὲν εἶσθε ψάρι.

— Ἐγὼ ὅμως λέγω κρῖμα ποῦ δὲν εἶσθε ψάρι.

— Γιατί τάχα ;

— Γιὰ νὰ μοῦ τσιμπήσετε τοῦλάχιστον ἐσεῖς.

— Αὐτὸ γίνεται, ἂν θέλετε, και χωρὶς νὰ ἤμαι ψάρι, ἀπεκρίνατο ὁ νέος χαμηλῆ τῇ φωνῇ.

Ἄλλ' ἡ Ζωὴ, ἣτις ἦτο πλησίον, ἤκουσε τοὺς λόγους τούτους και ἡ ὄψις αὐτῆς ὠχρίασε. Τῇ αὐτῇ στιγμῇ ἡ Ἐλένη ἐφώνησε θριαμβευτικῶς :

— Φέρνω κατὶ μεγάλο, βαρὺ, ἀσῆκωτο· βοήθησε, Μπάρμπα Σταυρῆ, γιατί θὰ κοποῦν τὰ δάκτυλά μου.

— Βαρὺ εἶνε μὰ δὲν εἶνε ψάρι, εἶπεν ὁ ἔμπειρος λεμβούχος.

Και ἀληθῶς ἀνεσύρθη ἀνηρητῆμενον ἀπὸ τοῦ ἀγκιστροῦ σσηπὸς τι χονδρὸν ὑπόδημα πρὸς γενικὴν θυμηδίαν.

Ἄλλ' ἡ λέμβος ἕνεκα ἐλαφροῦ κυματισμοῦ τῆς θαλάσσης περιστροφόμενη μετεκίνει τὰς καθητάς και ἐπανειλημμένως ἀνέσυρεν ἀπὸ τῶν ἀγκιστριῶν του ὁ εἰς ἀνηρητῆμενην τὴν καθητὴν τοῦ ἄλλου. Δις ὁ Γεώργιος ἀνέσυρε τῆς Ζωῆς τὴν καθητὴν.

— Κυρία Ζωὴ, ἔμπερδευμένα τὰ πράγματα μεταξὺ μας· θὰ μαλλώσωμε, φαίνεται.

— Γιατί νὰ μαλλώσωμε ; τί ἔχομε νὰ μοιράσωμε, ἀπεκρίνατο μελαγχολικῶς ἡ νεανίς.

Τὰ δολώματα ἐτελείωσαν σχεδὸν και ὁ ἥλιος ἔκαιεν ὑπερμέτρως μετ' ὄλην τὴν θαλασσίαν αὔραν και τὸ λινοῦν στέγασμα τῆς λέμβου.

Ὁ Καπετὰν Κωσταντῆς ἐγνωμάτευσε νὰ παύσῃ ἡ ἦκιστα πλουσία διὰ καθητῶν ἀλιεία και νὰ δοκιμάσωσιν ὀλίγον και τὴν συρτὴν.

Ἐβοήθει δὲ πρὸς τοῦτο καὶ ὁ ὀλονὲν ἐνδυναμούμενος ἄνεμος, ἀρκῶν ὅπως πληρώσῃ τὸ ἰστίον τῆς λέμβου. Ἄλλ' ἀφοῦ καὶ ἡ πτεροφόρος συρτὴ μετὰ μίαν ὥραν δὲν συνέλαβεν ἢ τρία σαυρίδια, ὅλοι ἦσαν σύμφωνοι νὰ πλεύσωσι πρὸς τὴν ζηρὰν, καθ' ὅσον μάλιστα καὶ ἡ ὥρα ἦν ἐνδεκάτη, καὶ αἱ ἐν τῇ λέμβῳ τροπαὶ εἶχον καταναλωθῆ, καὶ ὕδωρ δὲν ὑπῆρχε πλέον ὅπως σβέσῃ τὴν δίψαν τῆς φλογεράς Καλλιόπης. Δὲν ἀπέιχον δὲ πολὺ τῆς ἐξοχῆς τοῦ κ. Ματθία, ἧς διεκρίνοντο τὰ δένδρα καὶ ὁ λευκὸς οἰκίσκος, καὶ ὁ ἄνεμος οὐριος πνέων ἔφερεν αὐτοὺς ἐντὸς ἡμισείας ὥρας πρὸς τὴν βραχώδη ἀκτὴν. Ταύτης ὑπερέκειτο ὁ κήπος τοῦ ἐμπόρου μέσῳ καὶ ἄλλων κήπων κείμενος, ἧτο δ' οὐχὶ μακρὰ ἀλλ' ἀνηφορικὴ ἡ ὁδός.

Ἀπὸ τοῦ οἴκου διέκριναν τοὺς ἐν τῇ λέμβῳ προσεγγίζοντας καὶ ὁ κ. Ματθίας ἐχαίριτιζε σειῶν τὸ κυανόστικτον μαντίλιόν του.

Ἀπεβιάσθησαν ἐπὶ προέχοντος βράχου πάντες αἰμωδιῶντες, κεκμηκότες, ἐκτὸς τοῦ παλαιοῦ ναυτικοῦ. Καὶ αὐτὴ ἡ Καλλιόπη εἶχεν ἀπολέσῃ τὴν διαρκῆ εὐθυμίαν καταβληθεῖσα τόσον ὑπὸ τῆς δίψης, ὥστε ἐδήλωσεν ὅτι δὲν ἔχει δύναμιν νὰ ἀναβῆ, ἂν δὲν πῆ πρῶτον ὕδωρ. Ἀνῆλθον λοιπὸν πρὸς τὸν οἶκον οἱ λοιποὶ ἐκτὸς τῆς Καλλιόπης καὶ τοῦ Ἀχιλλέως μεμψιμοιροῦντος ὅτι ἐμελλε νὰ συντροφεύσῃ τὴν ἀδελφὴν του ὑπὸ τὸν ἥλιον, οὐ τὴν θερμότητα δὲν ἔρκει ν' ἀποκορῶσῃ τὸ ἀλεξήλιον αὐτοῦ.

Ὁ Γεώργιος ἐδίστασε πρὸς στιγμὴν, ἂν ὤφειλε νὰ μείνῃ ἢ ν' ἀνέλθῃ, ἀλλ' ἐν βλέμμα τῆς Ζωῆς, ἐν ᾧ ἐμάντευσε κεκρυμμένην γλυκεῖαν πρόσκλησιν, τὸν παρέσυρε. Συνώδευσε τὴν κόρην σιωπηλὸς βαινὼν ἀριστερὰ τῆς καὶ δις ἢ τρίς εἰς δύσβατα μέρη ἐβοήθησεν αὐτὴν ν' ἀνέλθῃ ἀπὸ τοῦ βραχίονος ἀνεκλύσας. Συγκρίνων δ' ἐν τῇ ἀνόδῳ τὸ λιγηρὸν ταύτης καὶ εὐμελὲς ἀνάστημα πρὸς τὸ χαμηλὸν καὶ εὐσαρκον τῆς Καλλιόπης σῶμα, τὴν περικαλλῆ καὶ ἀγαλματώδη μορφήν πρὸς τὴν χαρίεσσαν καὶ ζωηρὰν τῆς κόρης τοῦ Ματθία, ὁ νέος ὠμολόγει καθ' ἑαυτὸν ὅτι, ἂν ἐκείνη ἠδύνατο νὰ τέρψῃ προσκαίρω, ἀλλ' ἡ Ζωὴ μόνη ἠδύνατο νὰ ἐμπνεύσῃ ἀληθῆ καὶ διαρκῆ ἔρωτα. Καὶ ἐκ τῆς συγκρίσεως ταύτης, ἦν δῆθεν ὡς ἀδιάφορος παρατηρητῆς ἔκαμνε, ἠσθάνθη ἀρρήτως γλυκὴ ἐν τῇ καρδίᾳ συναίσθημα εὐαρεσκείας ὅτι δὲν ἔμεινε μετὰ τῆς Καλλιόπης, ἀλλ' ἀνῆλθε μετὰ τῆς Ζωῆς. Καὶ δὲν ἠδύνατο οὐδ' αὐτὸς νὰ ἐννοήσῃ διατὶ πράξις τόσον ἀπλῆ καὶ ἀσήμαντος καθ' ἑαυτὴν τὸν ἠγαθήσει τόσον.

(Ἔπεται συνέχεια).

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΡΟΣΙΝΗΣ.

ΚΡΗΤΗ ΚΑΙ ΚΡΗΤΕΣ

[Συνέχεια· Ἴδε προηγούμενον φύλλον].

Β'

Ἀνυπομόνον μεγαλῶς νὰ ἐπισκεφθῶ τῆς νήσου τὸ ἐσωτερικόν. Ἦθελον νὰ ἴδω ἀγροτικούς καὶ ὄρεινους πληθυσμούς, καὶ ν' ἀκούσω τὴν γλώσσάν των. Οἱ ὄρεσίβιοι λαοὶ, καί, γενικώτερον, οἱ πόρρω τῶν πόλεων κατοικοῦντες, ἀποτελοῦσι σπουδαιότατην βᾶσιν πάσης χώρας, καὶ τούτων τὴν συναναστροφὴν δὲν πρέπει ν' ἀμελῆ ὁ πρὸς σπουδὴν ἀποδημῶν. Προαίσθημά τι, ἐντελῶς ἐπαληθεύσαν μετὰ μικρόν, μοὶ παρίστα πιθανὴν τὴν διατάραξιν τῆς τάξεως ἐν Κρήτῃ. Ὁ φόβος ἐνδεχομένης ἀποτυχίας τοῦ σκοποῦ, ὅστις μὲ εἶχε φέρει εἰς τὴν νῆσον, ἐξεβίαζε τὴν εἰς τὸ ἐσωτερικόν ἀναχώρησίν μου. Ἐπίσκεψις εἰς τὰ δυτικὰ διαμερίσματα τῆς Κρήτης, σπουδῆ τῶν ὄρεινῶν καὶ πολεμικῶν ἐκείνων ἐπαρχιῶν, ἀμὰ δὲ καὶ μία εὐλαβῆς πορεία πρὸς τὴν κρητικὴν μονὴν τοῦ Ἀρκαδίου, ἦτο σκοπὸς καὶ δίκαιος πόθος τοῦ ταξιδιῶν μου. Ἐὰν ἀπέτυχον εἰς τὸ πρῶτον, τούλάχιστον ἐπέτυχον εἰς τὸ δεύτερον.

Τὸ ἀτυόπλοισον ἀπεβιάσεν ἡμᾶς εἰς Ρέθυμον, τὴν Ρηθύμναν τῶν παλαιῶν χρόνων, ἣν ἐνιοὶ τῶν συγχρόνων ἀποκαλοῦσιν ἰδιοτρόπως « τὸ Ρέθυμνος ». Τρίτη τὴν τάξιν πόλις τῆς Κρήτης ἡ Ρηθύμνη ἀπλοῦται, ὅπως καὶ αἱ δύο ἄλλαι, ἐπὶ τῆς βορείας τῆς νήσου ἀκτῆς, καὶ κατέχει τὸ μέσον σχεδὸν τῆς μεταξύ Χανίων καὶ Ἡρακλείου ἀποστάσεως. Φρουρίου τεῖχῃ ζωνοῦσιν τὴν πόλιν. Τὰ περίξ εἶναι ξηρά, οἱ δὲ ὑπερκείμενοι βράχοι ἐβάφησαν ἀπὸ αἶμα Χριστιανικόν, ὅπερ ἀφθόνως ἔχυσαν οἱ Τούρκοι ὅποτε ἤλωσαν τὸ Ρέθυμον. Ἡ ἐντύπωσις ἐκ τῆς θείας καὶ τῆς ἐντὸς τῆς πόλεως προχείρου περιοδείας εἶναι μᾶλλον εὐχάριστος. Κρίνων τις πόλιν ἢ χώραν πρέπει πρωτίστως νὰ λαμβάνῃ ὑπ' ὄψιν τοὺς ὄρους ὑπ' οὓς ἔζησε, ζῆ, καὶ ἀναπτύσσεται, καὶ τὰς περιπετείας ἀφ' ὧν διήλθε καὶ διέρχεται. Ἐπειγόμενος ν' ἀναχωρήσω αὐτοστιγμῆ εἰς τὴν μονὴν τοῦ Ἀρκαδίου, δὲν εἶχον τὸν ὑλικὸν καιρὸν ὅπως ἐξετάσω τὴν πόλιν ἐν λεπτομερείᾳ. Ὅ,τι ὅμως εἶδον μὲ ἐνέπλησεν ἐλπίδος καὶ χαρᾶς, καθόσον μοὶ ἐπέδειξε προκόπτουσαν σχετικῶς τὴν πόλιν, ὑπὸ τὴν ὄψιν τοῦ Χριστιανικοῦ στοιχείου, ὅπερ, καιτοὶ ἐν μειονότητι, ὡς καὶ εἰς τὰς ἄλλας δύο μεγάλας πόλεις τῆς Κρήτης, εἶναι ὅμως ὁ νοῦς καὶ ὁ ἄξων περὶ δὲν ἐκτυλίσσονται αἱ ἐπιστῆμαι, αἱ τέχναι, καὶ ἐν γένει ἡ ζωὴ. Τὸ αὐτὸ φλέγον αἶσθημα, τὸ ὑποκαίον τὰς ψυχὰς τῶν Ἑλλήνων Χριστιανῶν, ἐλάυνει τοὺς Ρεθυμνίους, καὶ τὴν εὐέλπιδά τῆς

πόλεως νεολαίων. Ἐπιστημονικὸς κόσμος, ἀπὸ τοῦ Ἀθηναϊκοῦ Πανεπιστημίου ἀντλήσας τὴν μόρφωσιν καὶ τὴν παιδείαν, κρατεῖ τὴν δάδα τῆς γνώσεως ἄσβεστον ἐν Ρεθύμνῃ, καὶ προάγει αὐτὴν ὑπὸ τὴν ἐννοίαν καὶ τὸ σύνθημα τῶν διδασμάτων ἅτινα ἠντήλησεν ἐν Ἀθήναις. Ταῦτο συμβαίνει καὶ εἰς πάσας τὰς πόλεις, τὰς κώμας, ἔστιν ὅτε δὲ καὶ τὰ χωρία τῆς νήσου. Ἡ Κρητικὴ νεολαία, περατώσασα τὰ ἐγκύκλια μαθήματα, ἀφικνεῖται, πρὸς μείζονα σπουδὴν, εἰς Ἀθήνας ἔνθα λαμβάνει τὸ Πανελλήνιον βᾶπτισμα, καὶ κοινώνει ἀπὸ τοῦ πυρὸς ὅπερ συντηρεῖ ὁ Τίταν οὗτος Προμηθεύς. Σπουδάσασα τὰς ἐπιστήμας ἡ Κρητικὴ νεολαία ἐπιστρέφει εἰς Κρήτην, καὶ ἐκεῖ καθίσταται ὁ ἀπόστολος τῶν ἰδεῶν τῆς Ἑλληνικῆς πρωτεύουσας, ἐκπροσωπούσης ἐν τούτῳ τὰς ἰδέας, τὰ φρονήματα, καὶ τοὺς πόθους τοῦ Ἑλλήν. Ἐθνους. Ἐνῶ, παρὰ τοῖς ὀλιγίστοις Τούρκοις τῆς νήσου, τὸ πᾶν χωρεῖ εἰς ὀπισθοδρόμησιν καὶ εἰς φθίσιν, παρὰ τοῖς Χριστιανοῖς τὸ πᾶν βαίνει εἰς πρόοδον καταπληκτικὴν. Οὐδεὶς ἀνταγωνισμὸς δύναται νὰ ὑπάρξῃ μεταξύ δύο στοιχείων, ὧν τὸ μὲν φθίνει ἀριθμητικῶς, πνευματικῶς δὲ εἶναι σκοτεινότερον, τὸ δὲ ὄργῃ, μελετᾷ, πληθύνεται καὶ ἀκμάζει. Τὴν ὀρητικὴν πτῆσιν τῆς Ἑλληνικῆς κρητικῆς νεολαίας συντρέχει καὶ ὑγιὴς παιδεία. Ἰπὸ τοιοῦτων θαυμασιῶν καὶ ἐνθουσιῶντων ἐθνικῶν ἀποστόλων ἡ ἐπιστημονικὴ ἀλήθεια μεταφερομένη εἰς Κρήτην θεραπεύεται φιλοτιμῶς, ἐν ἀμίλλῃ δὲ εὐγενεῖ καλλιιεργεῖται μετὰ τοῦ ζέοντος αἰσθηματος τῆς ἀγάπης πρὸς τὴν πατρίδα. Ἰπὸ τοιαύτας συνθήκας, καὶ ἀφοῦ ἀνοικτὴ εἶναι καὶ ἔσεται πάντοτε ἡ πρὸς τὰς Ἀθήνας ἄγουσα, νοεῖ ἕκαστος ἐὰν ἦτο δυνατὸν νὰ χωρήσῃ διαφόρως ἢ ὅπως ἐχώρησαν τὰ κρητικὰ πράγματα.

Τὸ ἀπόγευμα τῆς αὐτῆς ἡμέρας, καθ' ἣν ἔφθασα εἰς Ρέθυμον, ἀνεχώρησα πρὸς ἐπίσκεψιν τῆς τρίων ἀπεχούσης μονῆς τοῦ Ἀρκαδίου. Ἐξήλθομεν τῶν τειχῶν, καὶ ἀφοῦ ἐπὶ τινὰ χρόνον ἐβαδίσσαμεν παρὰ τὴν θαλασσίαν ἀκτὴν, ἀνῆλθομεν τοὺς ὑπερκειμένους λόφους βαίνοντες ἐν μέσῳ ἐλαιῶνων καὶ ἀγρῶν ἐσπαρμένων. Δὲν εἶναι ἴσως ἀνάγκη νὰ ἐξηγήσω τὰ αἰσθηματα ὑφ' ὧν κατειχόμεν. Ἄς τεθῆ ἕκαστος Ἑλλήν εἰς τὴν θέσιν μου· ἄς βαδίξῃ εἰς τὸ καθημαγμένον ἐκεῖνο καὶ ἀποτεφρωμένον θυσιαστήριον, ἔνθα ἐμαρτύρησεν ὁ ἄνθρωπος καὶ ἡ ἰδέα, ἄς ἀναλογισθῆ οἷον δράμα ἐξετυλίχθη ἐκεῖ, ὡς κρητικῶν τραγικῶν θεάτρον ὑπῆρξεν ὁ χώρος ἐκεῖνος, ὅποια ἔχνη, ὅποια λειψανά, ὅποιους μάρτυρας ἀφώνους δηλώσεως καὶ σφαγῆς, ὅποιους τραυματίας μεγαλείον ἠρωϊκὸν ἀποπνέοντες ἔτι, ὅποιους σκελετοὺς, ὅποια κρανία διάτρητα ὑπὸ σφαιρῶν καὶ μαχαϊρῶν, ὅποιον πένθιμον μεγαλείον

ὀδύνης καὶ κλέους μεστὸν ἐμελλον μετ' ὀλίγον νὰ θεωρήσω, ὅπως ἐννοήσῃ τί συνέβαινε ἐν ἐμοί, καὶ δικαιολογήσῃ τὰ συνταράσσοντά με βαρβαριότατα πάθη. Ὁ δρόμος, καὶ ἡ περίξ φύσις, ἀντιθέτως τῶν μελαγχολικῶν λογισμῶν, ἦσαν ἐπιχαρίτως ἰλαρὰ. Διαδοχικῶς μετήλλασον αἱ ἀπόψεις, καὶ πρὶν ἢ θαυμάσῃ τις τὴν ὠραίαν σκηνογραφίαν τοῦ χλοεροῦ καὶ ἀνθοσκεποῦς, ἐπιβάλλουσα τοποθεσία, πλήρης κάλλους σοβαροῦ, προέκυπτεν ἀπωτέρω, ἄλλας γενῶσα ἐντυπώσεις, καὶ διάφορα ἀποσπῶσα ἐπιφωνήματα. Ἰπὸ τοὺς πόδας ἡμῶν ἐφαίνοντο κοιλάδες πλατανόφυτοι καὶ ἐλαιόφυτοι. Κατηρχόμεθα, διηλαύνομεν τὴν χαρίεσσαν κοιλάδα, καὶ εἰς τὰς κορυφὰς τῶν ἐναντι λόφων ἀνερχόμενοι ἐβλέπομεν νεώτερας, ποικιλωτέρας, ἰδιοτροπωτέρας ἀπόψεις, ποῦ μὲν ἀγρίας ποῦ δὲ ἡμέρους ἀλλὰ πάντοτε ὠραίας. Ἐμπροσθεν ἡμῶν ἠγείροντο εἰς τὰ ὕψη ὄγκοι ὄρειων καταπληκτικοῦ ὅπισθεν ἐκυλίσσοντο εἰς τὰ βάθη ἀθροῦ τῶν θαλασσῶν οἱ ὕγροι καὶ ἀναριθμητοὶ ὄγκοι. Ὁμίχλη ἀραιὰ ἄρχεται στέφουσα τὰς κωνοειδεῖς κορυφὰς τῶν χαμηλοτέρων βουνῶν. Ἐφαίνοντο ἠφαίστεια καπνὸν ἀποπνέοντα, καὶ προσομοία πρὸς τὸν Κρήτα, τὸν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ ἐγκλείοντα τοῦ ἠφαιστείου τὸ πῦρ, καὶ κατὰ περιόδους, ὅπως καὶ ἐκεῖνα, ἀναδίδοντα φλόγας, καὶ κλονίζοντα τὰς περίξ ἐκτάσεις.

Ὁ ἥλιος ἔκλινε πρὸς τὴν δύσιν του, ὅτε ἐφθάσαμεν εἰς τὴν εἴσοδον μεγάλης καὶ ἀποκρήνου φάραγγος, πέραν τῆς ὁποίας εὐρίσκεται ἡ μονὴ τοῦ Ἀρκαδίου. Ἡ μεγαλοπρέπεια καὶ ἡ αὐστηρότης τῆς τοποθεσίας ταύτης προξενοῦσιν ἐντύπωσιν. Εἰς τὰ βάθη, ἐπὶ κοίτης ὄγκολίθων, καταφέρεται τὸν χειμῶνα βιασιότατος χεῖμαρρος. Εἰς τὰ ὕψη κρῶζουσιν ἰερακεῖς καὶ ἄλλα ὄρνεα σαρκοφάγα, τραφέντα ποτὶ διὰ τῶν σαρκῶν σφαγέντων γυναικοπαίδων, καὶ ἀπὸ τῶν καθέτων καὶ ἀπροσπελάστων τοῦ χάσματος πλευρῶν φύονται εὐρωστοὶ δένδρων κορροὶ, δασυφύλλους ἐκτείνοντες κλάδους, πεφορτισμένους ἀνθέων, ἠδέως ἀρωματιζόντων τῆς φάραγγος τὰ στενά. Ὁ ἀντίλαλος ἠχεῖ μυριάστομος εἰς τὴν πρώτην κραυγὴν. Φερόμενος διὰ τῆς στενοτάτης ἀτραποῦ ἔστην πρὸς στιγμὴν, καὶ κύπτων πρὸς τὸ χάσμα ἐβόησα ἰσχυρῶς: « Δόξα!» Μύρια δόξαι ἀντήχησαν αὐτοστιγμῆ. Ἡ δόξαι πεπληρωμένη φάραγξ ἐβρόντησεν ἀπὸ τοῦ ὀνόματος αὐτῆς, ἐνῶ δὲ εἰς τὸ κενὸν ἐπλανάτο ἔτι, εἰς μυριάς ἀπηχῆσεις, τῆς δόξαι τὸ ὄνομα, κύψας καὶ πάλιν πρὸς τὸ χάσμα ἐφώνησα: « Μάρτυρες!» Ὁ ἀντίλαλος ἠχῆσε καὶ πάλιν, ἠνωμένα δὲ τὰ ὀνόματα τῆς « Δόξης » καὶ τῶν « Μαρτύρων » ἠκούσθησαν ἀπὸ τὸ βάθος τοῦ χάσματος, ἠρθησαν ὑπεράνω, ὑπερέβησαν τὰς κορυφὰς, καὶ ἠνωμένα καὶ ἀντηχοῦντα πάντοτε, ἀπεσβέσθη-

σαν ήρέμα και βραδέως εις τὸ κενόν. Εἰς γωνίαν ἀπρόσιτον τῆς φάραγγος, ἐν μέσῳ ἀγρίων θάμνων καὶ χλόης αὐτοφυοῦς, παρετήρησα ρίζαν δάφνης σεμνῆς, δειλῶς φουμένης ἀπὸ τινος σχισμῆς. Σύμβολον δόξης εὐκλεοῦς, ὀρθῶς ἐφύτρωσεν ἡ δάφνη ἐκεῖ, ἐγγὺς τοῦ τόπου τῆς πατριωτικῆς θυσίας. Τὰ ἐρυθρὰ ἄνθη τῆς ἀντιπαριστῶν τὸ χυθὲν κατὰ τὴν σφαγὴν αἷμα, καὶ τῶν φύλλων τῆς ἡ πικρία τοὺς πικροὺς τῶν πολιδοκρουμένων λογισμοῦς, ὅτε, ἀπτοήτως ἀτενίζοντες πρὸς τὸν θάνατον, ἠύχοντο ὅπως τὸ αἷμα αὐτῶν ἐπισφραγίσῃ τέλος τὴν ποθητὴν τῆς Κρήτης ἐλευθερίαν. Τῆς δάφνης τὸ γλυκὺ ἄρωμα εἶνε ὁ λιθωνωτὸς ὃν θὰ ἐκπέμπῃ ἔσκει ἡ σκηνὴ καὶ ἡ μνήμη τοῦ μαρτυρίου· τὰ μαρνανθὲνα φύλλα ἡ συμβολικὴ παράστασις τῶν ἀφανισθεισῶν ἐλπίδων, καὶ αἱ κάλυκες, αἱ ἔτοιμοι νὰ διανοιγῶσιν, αἱ χρησταὶ προσδοκίαι τοῦ αἰσιωτέρου μέλλοντος. Εἰκονίζουσα τὴν δόξαν ἡ δάφνη, στίφει ἐνίοτε τὸν ἀτυχῆσαντα εὐγενῆ. Πόσον καταλλῆλως ἐβλάστησεν ἐκεῖ!

Ἐφθάσαμεν εἰς τὴν πύλην τῆς μονῆς τοῦ Ἀρκαδίου, ὅποτε βραδύ σκοτός ἤρξατο καλύπτον τὴν φύσιν. Ἐσω καὶ ἔξω ἐξετείνεται τοῦ πένθους ἡ εἰκὼν καὶ τὸ σύμβολον. Ἐκεῖ ὑψηλὰ, ἐπὶ τοῦ ἀμαυροῦ θόλου, ὑπέτρεμεν ἄστρον τι, αἵματοχροῦς σκορπίζον λαμπηδόνας. Νὰ ἦτο τὸ ἄστρον τῆς Κρήτης; Καὶ ἐκεῖ ἀκόμη τὸ αἷμα; . . . Ἄστρον ἐν τῇ γῆ, λάμπει ἀσθενέστερον τὸ φῶς ἐν τῷ ἱερῷ τῆς ἐκκλησίας τῆς μονῆς. Ὁ τόπος ἐκεῖνος εἶναι διττῶς ἅγιος. Πρὸς τὴν τελουμένην ἀναίμακτον θυσίαν, τὴν ἀναμνησκουσαν τὴν σωτηρίαν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, συναπλέχθη ἐκεῖ καὶ θυσία αἱματηρὰ ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας τῆς Κρήτης τελεσεῖσα...

Τὸ σκοτός, βαθύτατον ἤδη, ἐπεχύθη ἐπὶ τῆς φύσεως. Ἐκεῖ πέραν, ἐντὸς ἐρείπιου ἀνεμομύλου, εἶδον φῶς μελαγχολικόν, μυστηριωδῶς πως διαυγάζον, καὶ οἰονεὶ μετριοφρόνως ζητούν ν' ἀποκρυβῆ ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν. Ἀντὶ τῆς ζωῆς κατοικεῖ ὁ θάνατος ἐκεῖ. Ἡ ἀσημότης ὁμως, ἥτις πλανᾶται ἐντὸς τῶν μεγάρων καὶ τῶν ἀνακτόρων, φεύγει μακρὰν, πολὺ μακρὰν ἀπὸ τὸ πενιχρὸν ἐκεῖνο ἐρείπιον. Ἐκεῖ ἀπετέθησαν προσωρινῶς, ἄχρισ οὐ ἐγερθῆ τὸ προσήκον μνημεῖον, τὰ ἐντὸς τοῦ περιβόλου τῆς μονῆς εὐρεθέντα καὶ ἐκταφέντα ὅστ' αὐτῶν πολεμιστῶν καὶ τῶν γυναικοπαίδων. Ἐκεῖ εὗρεν ἄστυλον, ὕστατον καὶ ἀπαραβίαστον, ἡ καθημαγμένη Ἐλευθερία, ἐκεῖθεν ὁμως καὶ ἡ εὐστομος φήμη διαλαλεῖ τῶν μαρτύρων τὰ ὀνόματα, καὶ μετὰ τῆς δόξης σκεπάζει τὰ ὅστ' αὐτῶν.

Εἰς τὸ κρησφύγετον ἐκεῖνο τοῦ Θανάτου καὶ τῆς Ἀθανασίας, προσῆλθον λαμπάδα κηδείας καὶ Ἀναστάσεως εὐέλπιδος κρατῶν ἀνά χεῖρας. Δύο τῶν μοναχῶν μὲ εἶχον ἀκολουθήσει. Ἀνήλ-

θομεν τὴν ὑπόσασθρον κλίμακα καὶ εἰσεδύσαμεν ἐντὸς. Ἐρημία καὶ σιωπὴ ἐκράτει πανταχοῦ. Ὑπὸ τὸ ἀμυδρὸν φῶς τῆς λυχνίας καὶ τῶν λαμπάδων εἶδον εἰκόνημα μικρὸν καὶ σταυρὸν μέλανα ἀνηρτημένον ἀπὸ τοῦ τοίχου. Πενία ἐφάνετο εἰς τὸ πενιχρὸν ἐκεῖνο κοιμητήριον, ἀλλὰ καὶ ποία στολὴ ἢ καὶ ποία ἐπίδειξις δύναται νὰ προσθήσῃ τι λαμπρὸν εἰς χῶρον ὃν σκέπει καὶ προστατεύει ἡ φήμη καὶ ἡ τιμὴ; Οἱ μοναχοὶ μοι ἔδειξαν εἰς τὰ βάθη τῶν θεμελίων κατακείμενα λευκά, ὑποκίτρινα, τεθραυσμένα ὑπὸ μαχαίρων καὶ πυροβόλων τὰ κρανία καὶ τὰ ὅστ' αὐτῶν πολεμιστῶν καὶ τῶν γυναικοπαίδων τοῦ Ἀρκαδίου! Ἴδου κατάλληλος Ἀγία Τράπεζα ὅπως λειτουργήσῃ ἐπ' αὐτῆς ἡ Ἐλευθερία. Τὴν ἡγείρεν ἡ Πατρίς, τὴν ἠλόγησε δὲ καὶ τὴν καθηγιασεν ἡ Θρησκεία. Ἡ σκηνὴ τῆς πολιορκίας, ἡ φρίκη τῆς ἐκρήξεως καὶ τῆς σφαγῆς, ἡ ἔξοχος θυσία ἐξετυλίχθη τότε γιγαντιαία πρὸ ἐμοῦ. Ἐνόμισα ὅτι ἤκουον τοῦ ὀλέθρου τὴν κραυγὴν, τῶν παιδίων τοὺς κοπετούς, τῶν τηλεβόλων τὸν ἦχον, καὶ ἔβλεπον τὸ χῶμα τῆς μονῆς, γλοιώδες ἀπὸ τοῦ αἵματος, καὶ ἐπὶ τοῦ ἐδάφους χυμένα τῶν βρεφῶν καὶ τῶν γυναικῶν τὰ ἐντόστια. . . . Νὰ γράψω τι πλειότερον; Νὰ χαράξω ὠχρὸν τῶν θυμάτων καὶ τῶν ἠρώων ἐκεῖνων ἐγκώμιον; Ποῖος ὁμως πανηγυρικός, καὶ ποῖον ἐγκώμιον δὲν πρέπει νὰ σιωπήσῃ ἐκεῖ ὅπου ἐλάλησεν ἀπαξ καὶ ἠπλώσεν ἡ δόξα τὰς πτέρυγας τῆς;

Τὴν νύκτα διῆλθον ἐν ἀγρυπνίᾳ, καὶ ὅτε τὸ πρῶτον τοῦ σημάντρου ἀνάκρουσμα ἐκάλεσεν εἰς τὸν ὄρθρον, ἔσπευσα νὰ κατέλθω εἰς τὸν περιβόλον τῆς μονῆς. Ἡ αὐγὴ εἶχεν ἤδη ἐπιφανῆ. Δρόσος πρωϊνὴ κατέρραινε τὸ κωδωνοστάσιον, καὶ ὡς δάκρυον σιωπηλῶς ἀλογούσης καρδίας κατηλείβετο στάγδην πρὸς τὸ συγκλονισθὲν καὶ αἰμοβαφὲς ἔδαφος. Ἡ πρόσοψις τῆς ἐκκλησίας, ὑπὸ κιόνων μικρῶν ρυθμοῦ Κορινθιακοῦ καλλυνομένη, φέρεται ἔτι, καὶ παρὰ τὸ λευκὸν ἐπιχρῶμα ὅπερ δυστυχῶς ἐπέθηκ' ἐπ' αὐτῆς οἱ μοναχοὶ, καταφανέστατα τὰ ἴχνη τῶν Τουρκικῶν σφαιρῶν. Ὅστις εἶδεν ἀνθρώπινον πρόσωπον, ἐφ' οὐ πυκνὴ εὐλογία ἀφῆκε τὰ ἴχνη αὐτῆς, δύναται νὰ λάβῃ ἰδέαν τῆς εἰκόνης ἣν παρουσιάζουσιν ἐξωτερικῶς οἱ σφαιροβληθέντες τοῖχοι τῆς ἐκκλησίας. Ὁ μοναχὸς Γλυκερίος, εὐρισκόμενος κατὰ τὴν πολιορκίαν ἐντὸς τῆς μονῆς, καὶ ὃν, ἀπουσιάζοντα, μετεπέμψατο τῇ παρακλήσει μου ὁ ἡγούμενος, ἦτο ἐκεῖ, πρὸ μικροῦ ἀφίχθεις, πάνυ δὲ φιλοφρόνως ἐδέχθη νὰ με ξεναγήσῃ εἰς τὸν εὐλογητὸν καὶ πολὺδάκρυον αὐτὸν τόπον. «Ὅ, τι βλέπεις», μοι εἶπε προεισαγωγικῶς ὁ Γλυκερίος, ἀπρέπει νὰ τὸ φαντασθῆς ματωμένο. Βάλε εἰς τὸν νοῦν σου μικρὰ παιδάκια ἐδῶ σκοτωμένα

καὶ ταῖς μανάδας τῶν παραπέρα ἄλλαις νεκραῖς καὶ ἄλλαις μισότρελλαις νὰ φωνάζουν καὶ νὰ τραβοῦν τὰ μαλλιά τους. Τὸ μοναχὸν ἐκαίεταν. Ὁ βρόντος τοῦ κανονιοῦ, αἱ βοαὶς τῶν Τούρκων, αἱ φωναὶς καὶ τὰ κλάμματα τῶν γυναικῶν, αἱ διαταγαὶ τοῦ Δημακοπούλου καὶ τοῦ ἡγουμένου Γαβριήλ, προσευχαίς, προστάγματα πολεμικὰ ἀπετέλουν ὅλα ἡμῶν θόρυβον ἀνέκφραστον καὶ ἀπερίγραπτον.» Ὁμολογῶ ὅτι ἡ ἀφελὴς αὕτη προεισαγωγὴ, μετὰ τὴν θείαν τῶν μερῶν ἔνθα ἐξετυλίχθησαν αἱ σκηναὶ, ἐπέδρασαν ἰσχυρῶς ἐπ' ἐμοῦ. «Ἐλα ἐδῶ» μοι εἶπεν ὁ Γλυκερίος. Καὶ αὐτοῦ προπορευομένου ἐφθάσαμεν εἰς τὴν πρὸς τὰ δεξιὰ ἰσόγειον σειράν τῶν κελλίων. Εἰς τὸ 4ον ἀπὸ τοῦ βάθους ἔστη ὁ Γλυκερίος, καὶ δεικνύων μοι τὴν θύραν «ἐδῶ» μοι εἶπεν, «ἔμενον ὁ φρούραρχος Δημακόπουλος.» Οἱ τοῖχοι εἰσὶ καταφαγωμένοι ἀπὸ τὰς Τουρκικὰς σφαῖρας, καὶ ἐκ τῶν ἀπανταχοῦ ἰχνῶν κατανοεῖ τις ὅποια βροχὴ ἐνσφαιροῦ πυρὸς εἶχεν ἐξακοντισθῆ κατὰ τῆς μονῆς. Ἀφίνω τὸν λόγον εἰς τὸν Γλυκερίον. «Οἱ Τούρκοι» μοι εἶπεν ἀψάντες μελίσει· ὅλα τὰ βουνὰ τριγύρω καὶ ὁ κάμπος ἦτο κόκκινος ἀπὸ τὰ φέσια. Ἀπὸ καιρὸ σὲ καιρὸ ἐφωανάζανε Ἑλληνικά: *ράβ, βρὲ παππάδες καὶ Χριστιανοί! στοῦ βασιλεῖᾶ μας τὸ κεφάλι δὲν σᾶς χαλάμε.* Ἐτόλμησε τότε νὰ ἐβῆ ἔξω ἀπὸ τὸν τοῖχον ἕνας Χριστιανός. Χιλιάδες σφαῖρες ἐπέσαν ἐπάνω του καὶ τὸν ἐσκοτώσαν. Τότε ἐφώναξε φωτιὰ ὁ Δημακόπουλος, καὶ ὅσοι εἶχ' αὐτὸν τοῦφεικα ἐκάμαμε τὸν σταυρὸν μας καὶ ἤρχισαμεν ἐκ νέου τὸ πῦρ. Μὰ τί νὰ σοῦ πῶ; δὲν ἠμπορῶ νὰ σοῦ παραστήσω τὸ πρᾶγμα τί ἦταν.» Καὶ ἐνταῦθα μοι ἀφηγήθη ἀσυναρτήτως πως, ἀλλὰ μετὰ παθητικῆς εὐγλωττίας, τὴν πολιορκίαν τῆς μονῆς, τὴν ἀνδρίαν τῶν Κρητῶν καὶ τῶν ἐθελοντῶν, τὴν ἀφοβίαν, τὴν ψυχρότητα καὶ τὴν σύνεσιν τοῦ Δημακοπούλου, τὸ θάρρος καὶ τὸν ἅγιον ἐνθουσιασμόν τοῦ ἡγουμένου Γαβριήλ. Ὅτε τὰ τηλεβόλα διέσπασαν τὰς πύλας καὶ τοὺς τοῖχους, οἱ Τούρκοι ὄρμησαν νὰ εἰσελθῶσι. Τότε φονικώτερον διηυθύνετο τὸ πῦρ κατὰ τοῦ ἀθρόου πλήθους τῶν Τούρκων· οἱ στοῖχοι τῶν ἡραιούντο, ἀλλὰ νέοι ἐπήρχοντο, καὶ καθόσον ἐφρονεῦντο οἱ πρὸ τῶν πυλῶν μαχόμενοι κατὰ τοσοῦτον ἐπετείνετο ἡ λύσσα τῶν ἐπερχομένων. Ἐφριξεν ὁ Γλυκερίος, ἀλλὰ πλειότερον ἐφριξα ἐγὼ ὅτε ἐφθασεν εἰς τὴν στιγμὴν καθ' ἣν, ἐκ πολλῶν σημείων εἰσβαλόντες, εἰσπεθήσαν ἐντὸς τοῦ περιβόλου οἱ Τούρκοι. Σχεδὸν τὸ πυροβόλον εἶχε παύσει νὰ λειτουργῇ, καὶ διὰ τῶν ξιφολογγῶν ἐμάχοντο ἐκ τοῦ σύνεγγυς Χριστιανοὶ καὶ Τούρκοι. Ἀς φαντασθῆ ἕκαστος ὅποια ἐξετυλίχθησαν σκηναὶ ἐντὸς τοῦ κεκλεισμένου ἐκεῖνου χώρου, ἔνθα τόσοι πολεμισταὶ, καὶ τόσα

γυναικόπαιδα εἶχον καταφύγει, οὐδεμίαν δυνάμενα νὰ εὗρωσιν ἐξοδόν. Οἱ Τούρκοι ἦσαν μακινώδεις, καὶ τὸ αἰμοδιφές αὐτῶν πάθος εἶχε κορυφωθῆ. Ἐνῶ ἔσχατος ἀγὼν ἀπελπιστικός ἐγίνετο διὰ λογγῶν καὶ Κρητικῶν μαχαίρων ὑπὸ τῶν Χριστιανῶν, ἀγωνιζομένων νὰ ἀναστείλωσι τοὺς εἰσβαλόντας Τούρκους, προτροπάδην ἐφευγον ὀλολύζοντα τὰ γυναικόπαιδα πρὸς τὴν ἀνατολικὴν πλευρὰν τῆς μονῆς, ἐκεῖ ὅπου μετ' ὀλίγον ἐπετελέσθη ἡ μεγάλη θυσία. Πενθίμως ἠκολούθησα τὸν Γλυκερίον εἰς τὸν σептὸν ἐκεῖνον τόπον. Ἡνοίξαμεν νεόδητον θύραν, καὶ εἰσήλθομεν ἐντὸς τετραγώνου τετοιχισμένου χώρου. Ἐκεῖνος ἦτο ὁ τόπος τῆς ἐκρήξεως. Ὁ Γλυκερίος ἤρξατο ἀφηγούμενος· «Τὰ γυναικόπαιδα ἔβραζαν ἐδῶ» μοι εἶπεν· «Ἦταν κτισμένο τὸ μέρος μετὰ δυνατοῦς τοίχους· ἐπάνω καὶ κάτω ἦσαν δωματῖα μεγάλα γεμάτα ἀπὸ γυναικόπαιδα. Ἐδῶ κάτω, ὅπου στέκεσαι τώρα, ἦσαν τὰ βαρέλια μετὰ τὴν μαπαρούτη. Ἀπ' ἐξῶ ἐκεῖ, (καὶ μοι ἔδειξε τὸ πρὸς τὸν περιβόλον τῆς μονῆς μέρος) ἐσκοτονόντουσαν Τούρκοι καὶ Χριστιανοί, ἀπ' ἐδῶ (καὶ μοι ἔδειξε τοὺς ἐκτὸς τῆς μονῆς καὶ τοῦ περιβόλου ἀγρούς) οἱ Τούρκοι ἤρχοντο μελίσει. Μερικοὶ Τούρκοι μετὰ τέτοια ὄρμη ἤρχοντο, ὅστε μ' ὄλον ὅτι τοὺς ἐτουφέκιζαν ἀπὸ πάνω, ἐπρόφθαναν ὁμως καὶ ἔβαζαν ταῖς λόγχαις τῶν μέσα σταῖς πολεμιστῆρας ὅπου ἦσαν εἰς τὸ χαμηλὸ μέρος τοῦ τοίχου. Μετὰ τὸ ζῦλο οἱ ἀξιώματικοὶ τοὺς ἐκτυποῦσαν ἀπὸ πίσω, καὶ ἂν κανεὶς ἐγύριζεν ἀπὸ τὸ φόβον τοῦ ἐσκότωναν. Ἐτσι μᾶς ἐπερικύλωσαν ἀπὸ πανταχοῦ! Ἠρχισαν μέσα εἰς τὸ σπῆτι ἡ προσευχαίς. Ἡ φωναὶς καὶ οἱ θρήνοι τῶν γυναικῶν δὲν περιγράφονται. Ἀλλὰ καὶ πάλιν ἐγίνετο σιωπὴ, καὶ ξαναῆρχιζαν τὰ γυναικόπαιδα νὰ φωνάζουν «Παναγία». Τίποτε ἄλλο δὲν ἐνθυμούμαι ἔπειτα, παρὰ μόνον ὅτι ἐκουνήθηκεν ἄξαφνα ἡ γῆ, καὶ ἐγκρεμίσθησαν οἱ τοῖχοι. Φωτιὰ ἐπετάχθη ἀπὸ παντοῦ, ὁ καπνὸς ἐπλάκωσε σὰ θεόρατο σύννεφο καὶ μᾶς ἐπνίξε. Τὸ σπῆτι ξεκαπακώθη», μοι εἶπεν εἰς τὴν εὐγλωτον φράσιν τοῦ ὁ Κρῆς μοναχός. «Οἱ Τούρκοι ἐφώναζαν *λαγοῦμι* καὶ ἤρχισαν νὰ φεύγουν μακριὰ, καὶ πολὺν χρόνον ὕστερα ἐροβοῦντο νὰ πλησιάσουν. Γυναικόπαιδα καὶ ἄνδρες ἀνέβηκαν ἑστὰ οὐράνια. . . . »

Ἐσιώπησεν ὁ μοναχός, καὶ εἶτε ὑπὸ τῶν ἀναμνήσεων καταβληθείς, εἶτε τὴν προφανῆ ταραχὴν μου σεβόμενος ἐκλινε πρὸς τὴν γῆν τὴν κεφαλὴν του, καὶ ἐξηκολούθει, ἐπὶ πολὺν χρόνον, τῆρῶν σιωπῆν. Τὸ ἐπ' ἐμοί, ἠλαβούμην πατῶν τὸ χῶμα ἐκεῖνο, ἐφ' οὗ, τοιαύτη ἐπετελέσθη θυσία μαρτυρικὴ, ἱκανή, καὶ μόνη αὐτή, νὰ ἀσφαλίσῃ τὴν ἐλευθερίαν τῆς Κρήτης, ἐὰν ὁ κόσμος ἦτο ὀλιγώτερον ἐγωιστής. Τῆς ἐκρήξεως

τά ἴχνη, μετὰ τῶν χρόνων παρέλευσιν, δυσχερῶς ἠδύνατό τις νὰ ἀνακαλύψῃ εἰς τὸν περίβολον ἐκεῖνον. Ἦσαν ὅμως ἐκεῖ μάρτυρες τῆς καταστροφῆς, εὐγλωτοὶ ἐξόχως ἐν τῇ πληρεστάτῃ αὐτῶν ἀναίσθησι καὶ σιωπῇ. Ἰπάρχουσιν ἐτι εἰς τὸν περίβολον ἐκεῖνον ἀνθρώπινα ὅσα ἐπιπολαίως ταφέντα ὑπὸ τὸ χῶμα. Ἀνέσκαψα μικρὸν τὴν γῆν. Τεμάχιον κρανίου λευκοῦ, καὶ ἀνθρώπινοι πλευραὶ, εἰς παιδίον μικρὸν ἀνήκουσαι προφανῶς, ἐξῆλθον εἰς τὸ φῶς ἐκ τῆς προχείρου ἐκείνης καὶ ἥμιστα ἀρχαιολογικῆς ἀνασκαφῆς. Ὅστις εὐρεθῆ εἰς ὁμοίας περιστάσεις δύναται νὰ κρίνῃ περὶ τῆς ἐντυπώσεως. Ἐλαθὼν εὐλαβῶς τὸ τεμάχιον τοῦ κρανίου ἀπὸ τῆς γῆς ἐκαθάρισα αὐτὸ ἀπὸ τοῦ χῶματος, καὶ τὸ ἐκόμισα μετ' ἐμοῦ, εἰς ἀνάμνησιν Ἡλιθεράν, ἀλλ' ὑπερήφανον, τῆς ἡμέρας ἐκείνης καὶ τῆς σκηνῆς. Ἡ ἱστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους παρουσιάζει τὸ ἰδιαίτερον γνώρισμα, ὅτι βρῖθαι μεγάλων ἐπεισοδίων, καὶ σκηνῶν σπαρακτικωτάτων καὶ ἀνυπερβλήτως μεγαλοπρεπῶν. Εἶναι τοσοῦτον συνεχῆ καὶ συνήθη τὰ ἥρωϊκά ἐπεισόδια, καὶ τὰ παράβολα μεγαλοεργήματα, ἀτομικὰ ἢ συλλεθῶν, ἐν τῇ ἐκτυλίξει τῆς ἱστορίας τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους, ὥστε ἐν τέλει, ἐκ τῶν ὑπερβολικῶν καὶ ἀλλεπαλλήλων συγκινήσεων, ἢ καρδία, ὡς ἐκ τῆς συνηθείας, ἀποβάλλει μέρος τῆς εὐαισθησίας τῆς, καὶ ἡ ἐντύπωσις ἀποβαίνει ὀλιγώτερον ἰσχυρά. Εἰς τὰς κορυφὰς τῶν ὁρέων τοῦ Σουλίου, ἐπικαλούμενος Πατρίδα καὶ Ἐλευθερίαν, ὁ μοναχὸς Σαμουὴλ τινάσσει ἑαυτὸν καὶ τοὺς ἐταίρους εἰς τὰ ὕψη ὅπως διαφύγῃ τὴν δουλείαν, καὶ μείνῃ πιστὸς εἰς τὸν ὄρκον τοῦ. Ὁ Ὀλύμπιος, εἰς τὴν μονὴν τοῦ Σέκου, ἐπαναλαμβάνει τὴν θυσίαν, καὶ θνήσκει, μετέωρος εἰς τὰ νέφη, προσφρονῶν τὴν ἀνχενωμένην Ἑλλάδα. Ἐπέρχεται ἡ ἀκτινοβολία ἐποποιία τοῦ Μεσολογγίου... Μεμονωμένα γεγονότα ἐν τῇ θαλάσῃ καὶ τῇ ξηρᾷ ὑποτυποῦσι τὴν ἀπόφασιν καὶ τὴν ἀκάθεκτον τοῦ ἔθνους ὁρμήν, καὶ ὡς σταθμὸς, τίς οἶδε ἐὰν θὰ εἶναι ὁ ὕστατος, φαίνεται ἐτι εἰς τὴν ἀπαράμιλλον ταύτην σειρὰν ἡ θυσία τῆς μονῆς τοῦ Ἀρκαδίου διαχέουσα ἀνέσπερον φῶς ἐπὶ τῆς φρικτῆς τραγωδίας, ἥτις πρὸ ὀλίγων ἐτῶν ἐξετυλίγη ἐκεῖ. Δὲν γνωρίζω λαμπρότερον τίτλον ὑπὲρ χώρας τινὸς καὶ λαοῦ, ἢ τὴν παρατήρησιν ἣν ἤκουσα ἐν τῇ μονῇ τοῦ Ἀρκαδίου, ὅτε, ἀναμνηστικῶν τὸ δραματικὸν τέλος καὶ τὴν μαρτυρικὴν τῶν ὀλοκαυθθέντων θυσίαν, ἐξῆρον τὴν ἀπόφασιν, τὴν πίστιν, καὶ τὸ θάρρος τῶν μαχητῶν. «Ἐκαμαν τὸ καθῆκόν τους,» μοὶ εἶπον οἱ περὶ ἐμοῦ. «Ὁ Θεὸς νὰ μᾶς ἀξιώσῃ νὰ τὸ κάμωμεν τοιοῦτοτρόπως καὶ ἡμεῖς». Ἐλάλουν οὕτω, καὶ ὁ ἐξαστράψας ὀφθαλμὸς τῶν, καὶ ὁ ταχύς τοῦ σώματος σπασμὸς ἐδήλου ὅτι ἡ γλῶσσα

ἐξήγει πιστῶς καὶ ἀπερίττως τῆς καρδίας καὶ τῆς ψυχῆς τὴν ἀπόφασιν.

(Ἔπεται συνέχεια).

ΣΗΥΡΙΑΘΝ ΠΑΓΑΝΕΛΛΗ

Ο ΟΙΚΟΣ ΤΟΥ ΛΙΣΤ

ἐν Βαϊμάρῃ.

Ὁ ἐν Βαϊμάρῃ οἶκος τοῦ Λιστ κείται πρὸς τὸ πέρασ τῆς πόλεως, ἐγγὺς τοῦ χλοερῶν δημοσίου κήπου, περιστοιχισμένος αὐτὸς οὗτος ὑπὸ κηπαρίου, οὗ τὰ ὑψικόρυφα δένδρα σκεπάζουσι τὴν κηκλιδωτὴν τοῦ περιβόλου εἰσόδον καὶ αἱ περιπλακάδες ἀναρριχῶνται ἐπὶ τὰ λευκὰ λελεπρωμένα τεῖχη. Σιγῇ καὶ ἐρημίᾳ βασιλεύουσιν ἐκεῖ. Ὁ ἐπισκέπτης ὠθῶν τὴν θύραν εἰσέρχεται εἰς προαύλιον ἀγροτικώτατον. Περὶ αὐτὸν οὐδὲν ἄλλο βλέπει ἢ χλόην καὶ δένδρα, οὐδὲν ἄλλο ἀκούει ἢ τοῦ ἀνέμου τὸν ψίθυρον. Νομίζει πρὸς στιγμὴν ὅτι ἠπατήθη, ὅτι δὲν εἶνε αὐτὸς ὁ ὑποδειχθῆς οἶκος τοῦ μεγάλου Οὐγγρου μελοποιῦ, ἀλλὰ μᾶλλον τὸ ἐνδιαίτημα εὐπόρου τινὸς ἀγρονόμου.

Καὶ στρέφει τὸ βλέμμα ἐταστικὸν ἄνω πρὸς τὰ κλειστὰ παράθυρα. Ἄλλ' ἐκεῖ ἀναγινώσκει καλῶς ἐπὶ μαρμαρινῆς πλακῆς κηραραγμένον τὸ ὄνομα τοῦ Λιστ. Προβαίνει λοιπὸν ἀναζητῶν τὴν θύραν τοῦ οἴκου. Εἰς τὸν κρότον τῶν βημάτων του ὄρνιθες φεύγουσι μετὰ τρόμου κακκρίζουσαι καὶ λευκαὶ περιστερὰ ἀφίπτανται πλαταγοῦσαι τὰς πτέρυγας. Ἡ τεφρόχρους θύρα τοῦ οἴκου εἶνε ἡμίκλειστος. Ὁ ἐπισκέπτης ὠθεῖ ταύτην δισταζὼν καὶ ἀνέρχεται πεντάδα ξυλίνων βαθμίδων. Τότε γυνὴ τις μέσης ἡλικίας εὐσωμος καὶ διατηροῦσα ἐτι ἴχνη καλλονῆς προσέρχεται ἵνα συνοδεύσῃ τὸν ἐπισκέπτην εἰς τὸν πρῶτον ὄροφον.

Ὁ οἶκος δὲν εἶνε ἐτι ἐντελῶς ἡντρεπισμένος. Ἀνὰ τὴν κλίμακα καὶ ἐν τῷ προδόμῳ παντοῖα σκευὴ οἰκιακῆς χρήσεως κείνται φύρδην μίγδ' ἢ τεθειμένα ἐπ' ἀλλήλων. Ἡ ὁδηγὸς προπορευομένη ἀνοίγει ἐτέραν θύραν καὶ εὐρίσκειται τις νῦν ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ Λιστ.

Ἡ αἰθουσα εἶνε πολυτελεστάτη. Τὸ δάπεδον καλύπτει ἀνατολικὸς τάπης ἐρυθρὸς καὶ μέλας, πρὸ τῶν παραθύρων ἀνήρτηνται ἐρυθρὰ μάλλινα παραπετάσματα. Λαμπρὰ θερμάστρα ὀρθοῦται πελωρία καὶ πάλλευκος ὡς τύμβος ἀλαβάστρινος. Μεταξὺ τῶν ἐπίπλων ἰδιαίτερον ἐμποεῖ αἰσθησιν εὐμῆκης ἐδρα κεικλυμένη διὰ λινοῦ

καλύμματος. Εἶνε μᾶλλον τῶν ἄλλων ἐπίπλων τετριμμένη. Ὡς ἐκ τοῦ σχήματος ἰδιαζόντως ἀναπαυτικὸν κάθισμα φαίνεται ὅτι πρὸ πάντων ἐχρησιμοποιεῖτο ὑπὸ τοῦ μουσικοῦ κατὰ τὰς ὥρας τῆς ἐμπνεύσεως καὶ συλλήψεως τῶν θαυμασίων μελωδιῶν του.

Βιβλία τινὰ, ἐν οἷς καὶ λαμπρῶς ἐσταχωμένα — δῶρα τῶν συγγραφέων — φυλάττονται ἐντὸς ὑελοφράκτου βιβλιοθήκης. Μικρὰ ἀσήμαντα κομψοτεχνήματα κοσμοῦσι τὰς τραπέζας. Δύο μέλανα κλειδοκύμβαλα, ὧν τὸ ἕτερον μικρὸν, πληροῦσι τὸν χῶρον τῆς οὐχὶ εὐρείας ταύτης αἰθούσης. Παρὰ ταῦτα μεγάλη θήκη μουσικῶν τετραδίων κατὰκειται κενή.

Ἀπὸ τῆς αἰθούσης μεταβαίνει τις εἰς τὸν κοιτῶνα. Τὸ παράθυρον ἐνεκα τοῦ ἡλίου εἶνε κεκλεισμένον καὶ τὸ φῶς εἰσέρχεται ἀσθενὲς ἐκεῖ. Διακρίνεται ἡ ἐκ λευκῆς ὀξυᾶς ἀποστίλβουσα κλίνη, χρυσοῦν κάτοπρον λάμπει ἐπὶ τοῦ τοίχου, βωδὸν ξυλίνον κλειδοκύμβαλον πρὸς ἀσκησιν τῶν δακτύλων ἀποδέχεται ὡς αἴγλην δόξης ὀλισθαίνουσαν ἀκτίνα ἡλίου, καὶ μόνον ἐξ ὧν πάλ्लεται ζῶν μέγα χαλυδίνον χρονόμετρον ἐπὶ μικρᾶς τραπέζης, ὡσεὶ ἐκπροσωποῦν ἐκεῖ τὴν κυριαρχίαν τοῦ χρόνου ἐπὶ τῶν παγκοσμίων πάντων, ὅσον ἂν ὑπῆρξεν ταῦτα λαμπρὰ καὶ ἐνδοξά.

Ὁ εἰσερχόμενος εἰς τὸν κοιτῶνα μεγάλων ἀνδρῶν, ἂν μὴ εἶνε ἀναίσθητος, καταλαμβάνεται ὑπὸ ἰδιαίτερας τινὸς συγκινήσεως. Αἱ αἰθουσαι, τὰ σπουδαστήρια, εἶνε τόποι ὅπως οὖν δημόσιοι τὸ ἀληθὲς ἐρημητήριον τοῦ πνεύματος εἶνε ὁ κοιτῶν. Ἐν αὐτῷ μετὰ τοῦ σώματος καὶ τὸ πνεῦμα ἀπαλλάσσεται πάσης ἐπιβεβλημένης περιβολῆς. Καὶ εἶνε γνωστὸν ὅτι ἐν τῇ νυκτερινῇ τοῦ κοιτῶνος σιγῇ συνελήφθησαν ἢ διεπλάσθησαν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τὰ ἔργα τὰ δοξάσαντα τὴν ἀνθρωπότητα!

Πρὶν ἐξέλθω τοῦ κοιτῶνος ἵσταμαι ἐπὶ στιγμὴν πρὸ τοῦ ἀνηρτημένου κατόπτρου. Ποσάκις ἡ ἐμπνευσμένη μορφή τοῦ μουσικοῦ κατωπρίστη ἐν αὐτῷ! καὶ ὅμως οὐδὲν ἴχνος ἐνετυπώθη ἐπὶ τῆς ὀλισθηρᾶς ὑέλου. Ἄπιστος αὕτη πρὸς τὸν ἐπὶ τόσα ἐτη κύριον κατωπρίζει νῦν τὴν προστυχοῦσαν μορφήν. Καὶ θλιβερά σκέψις διέρχεται τοῦ λογισμοῦ μου: Πόσον ἡ ἀνδρική μνήμη, πόσον ἡ γυναικεία καρδιά εἶνε ὁμοίαι πρὸς τὸ κάτοπρον αὐτὸ τοῦ Λιστ!

Τὸ τρίτον δωμάτιον, τὸ σπουδαστήριον, εἶνε νῦν ἀληθὲς μουσεῖον, μουσεῖον τοῦ ὁποίου τὰ ἀντικείμενα ἔχουσιν οὐ μόνον ἱστορικὴν ἀλλὰ καὶ ὕλικήν, πραγματικὴν ἀξίαν. Δύναται νὰ

θαμβώσῃ ἢ θεᾶ αὐτοῦ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐνὸς φιλομούσου ὅσον καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐνὸς μεταπράτου. Τὰ πλεῖστα τῶν ἐν αὐτῷ κατατεθειμένων ἐντὸς ὑελοσκεπῶν ἐρμαρίων εἶνε δῶρα ἡγεμόνων, πόλεων, ἐταιριῶν, σωματείων καὶ ιδιωτῶν πρὸς τὸν μέγαν μουουργόν. Καὶ ἐν πρώτοις δωδεκάς ὅλη βιβλίων ἀρχιμουσικοῦ, ὧν τὰ μὲν ἐξ ἐλέφαντος γεγλυμμένον καὶ ἐβένου, τὰ δὲ ἐξ ἀργύρου, τινὰ ἐκ χρυσοῦ καὶ λίθων πολυτίμων. Εἶτα συλλογὴ καπνοθηκῶν καὶ ταμβακοθηκῶν βαρυτίμων, ὧν πολλαὶ φέρουσι δι' ἀδαμάντων, σαρπείρων, σμαράγδων, ρουβίνων, τὰ αυτοκρατορικὰ καὶ βασιλικὰ ἐμβλήματα τῆς Αὐστρίας, τῆς Πρωσίας, τῆς Βαυαρίας, καὶ εἶνε δῶρα ἡγεμονικά. Ὀρολόγια, σφραγιδαί, δακτύλιοι καὶ στέφανοι ἐκ φύλλων δάφνης χρυσοῦ. Σὺν τούτοις εἰκοσὰς μεταλλίων, ἐφ' ὧν ἀποτυποῦται ἡ λεοντώδης μορφή τοῦ Λιστ. Τὰ μετάλλια ταῦτα εἶνε ἐκ χρυσοῦ καὶ ἀργύρου, ἐκόπησαν δ' εἰς ἀνάμνησιν διαφόρων ἐποχῶν τοῦ περιόδου αὐτοῦ σταδίου.

Ἔπεται ὀπλοθήκη ἀγχεμάχων ὄπλων: ξιφῶν, σπαθῶν, μαχαίρων, ἐγχειριδίων, ἐν οἷς πολλὰ ἀνατολικά καὶ ἰσπανικά. Ἐντὸς ὑψηλοῦ ἐρμαρίου κατὰ στοίχους ὀρθοῦνται καπνοσύριγγες παντοειδεῖς ἀπὸ τῶν μακροτάτων τουρκικῶν μέχρι τῶν μᾶλλον μικρῶν καὶ περιόμφων τῆς δυτικῆς Εὐρώπης. Καὶ *καρμιλέδες* οὐχὶ ὀλίγοι ἐκ πολλοῦ χρόνου ὑέλων παριστανται, καὶ περιερίσσονται τὰ πηχυαῖα *μαρκουτσια* ὡς πολυστακτοὶ νεναρκωμένοι ὄφεις.

Δὲν μετροῦνται τὰ πολυειδῆ, πάσης χρήσεως καὶ μεγέθους ἀγγεῖα καὶ πινάκια, οὐδ' αἱ φιάλαι, οὐδὲ τὰ κύπελλα, οὐδ' αἱ ἀνθοδόχοι. Ἐν δὲ τῇ γωνίᾳ ὀρθοῦται ἐπὶ μελανοῦ στόλου μαρμαρίνη ἀπαυγάζουσα λαμπρὰ προτομὴ τῆς Βασιλίσσης Βικτωρίας δωρηθεῖσα ὑπὸ ταύτης.

Ἰδιαίτερον τμήμα ἀποτελοῦσιν αἱ βαρυτίμοι βιβλίοι ἀριθμούμενοι κατὰ δεκάδας. Ἐντὸς χαμηλοῦ τινος ἐρμαρίου προσελκείει τὴν προσοχὴν μου στολὴ ἐγγύριος οὐγγρικῆ καὶ *πλωσκα* ἢ *τοῖτσα* ἀπαράλλακτος ὡς αἱ παρ' ἡμῶν ἐν χρήσει. Γύψινά τινὰ ἐκμαγεῖα ὑπάρχουσι περαιτέρω. Ἀναγνωρίζω μεταξὺ αὐτῶν τὴν ἰσχυρὴν καὶ ἄτριχον μορφήν τοῦ Σοπέν. Τὰ βλέφαρα εἶνε κλειστά· προδήλως ἐλήφθη μετὰ θάνατον τὸ ἀποτύπωμα. Ἄξιον προσοχῆς εἶνε καὶ μέγα ἐκμαγεῖον τῆς δεξιᾶς χειρὸς τοῦ Λιστ ἐν ἡλικίᾳ 26 ἐτῶν. Ἐκ τοῦ σχήματος, τῶν πολυτύπων ἀρμῶν, τῶν ἐμφανῶν νεύρων, λαμβάνει τις ἰδέαν περὶ τῶν ἀπαραμίλλων εὐκινήτων καὶ ἐξόχως ἐλαστικῶν δακτύλων τοῦ μεγίστου κλειδοκυμαλιστοῦ τοῦ 19' αἰῶνος.

Ὡς εἶπον, ὁ οἶκος δὲν εἶνε ἐτι ἐντελῶς ἡντρεπισμένος καὶ οὐδὲ συνεπληρώθησαν ἐτι αἱ συλλογαὶ τῶν σκευῶν, ἐπίπλων κλπ. οὐδ' ἐτέ-

θησαν ἐφ' ἐκάστων ἐπιγραφῶν φωτίζουσαι τὸν ἐπισκέπτην. Ἄνωφελὴς λοιπὸν παρίσταται ἡ ἐπὶ πλέον διαμονὴ καὶ ἀκρπὸς ἡ ἔρευνα καὶ μελέτη.

Περιστοιχισμένον ὑπὸ τούτης λαμπρότητος, κυκλοῦμενον ὑπὸ τῶν βαρυτίμων κειμηλίων τῆς δόξης, ἐπαξίως κεῖται ἐν μέσῳ αὐτῶν τὸ μέγα καὶ προσφιλὲς κλειδοκύμβαλον τοῦ Λίστ, ὄργανον μεγάλης ἀξίας, ἐφ' οὗ κατὰ προτίμησιν ἐξετέλει ἐν κύκλῳ φίλων καὶ θαυμαστῶν τὰς θείας αὐτοῦ συνθέσεις. Ἄν ὁ Οὐγγρος μελοποιὸς ὑπῆρξεν ἐν τῇ μουσικῇ ἀληθῆς ἡγεμών, τὸ μέλαν αὐτό κλειδοκύμβαλον, τὸ ἤδη κλειστόν καὶ ἀφρονον, ὑπῆρξε τοῦ ἡγεμόνος μουσικοῦ ὁ πραγματικὸς θρόνος.

Κατερχόμενος τὴν κλίμακα συναντῶ τριάδα Ἀμερικανίδων, ἐκ τῶν ὑψηλῶν ἐκείνων καὶ ἀσάρκων, ὧν αἱ ἀνευ ἐκφράσεως μορφῆ καὶ τὰ ἀλύγιστα σώματα ἐνθυμίζουσι τὰς ξυλίνας πλαγγόνας τῶν πλανοδίων μεταπρατῶν. Ἀνέρχονται σιωπηλαί, μεμετρημένῳ βήματι ἡ μία κατόπιν τῆς ἄλλης τὰς βαθμιδὰς τοῦ οἴκου τοῦ Λίστ, ὅπως αὖριον θ' ἀνέλθωσι τὴν ἀτραπὸν τῆς Βαρτθούργης, ὅπως πρὸ μηνὸς ἀνῆλθον τὰς Ἀλπεῖς δεδεμένοι ἀπὸ τῆς ὁσφύος διὰ σχοινοῦ.

Μοὶ φαίνεται ὡσεὶ βεβήλωσις ἡ εἴσοδος τῶν ἀναισθητῶν τούτων πλασμάτων εἰς τὸν κατ' ἐξοχὴν οἶκον τῆς εὐαισθησίας, τῆς περιπαθείας! Ἐπιταχύνω τὸ βῆμα μετ' ὀργῆς τινος καὶ ἐξέρχομαι εἰς τὸν κήπον.

Εἶνε ἡ ὥρα μία μετὰ μεσημβρίαν καὶ ἡ ἡμέρα αὕτη τοῦ Αὐγούστου κατ' ἐξοχὴν θερμῆ. Διατρέχων τοὺς δρομίσκους τοῦ κήπου ἀνευρίσκω δρόσον ὑπὸ πυκνὰς τινὰς δενδροστοιχίας καὶ σκιαδὰς. Ποσάκις ὑπὸ ταύτας ὁ μέγας καλλιτέχνης ἐζήτησεν ἐμπνευσιν πρὸ τῆς ἐργασίας, ἀναψυχὴν μετὰ τὴν ἐργασίαν.

Καὶ ἀναζητῶ κύκλω, ἐπὶ τῶν κορμῶν, ἀνὰ τὰ φυλλώματα, ἐν τῷ ἀέρι, ἀναζητῶ τι τὸ ὁποῖον παρέμεινε ἐκ τῆς θείας αὐτοῦ τέχνης. Ἄδριστοί ἀρμονίας φθόγγοι, ἀκατάληπτοι φράσεις μελωδιῶν διέρχονται διὰ τοῦ λογισμοῦ μου—διὰ τοῦ λογισμοῦ μόνον—ὁ τόνος μένει βαδὸς, ὅπως τὸ μνήμα τὸ καλύψαν τὸν βαψφιδὸν τῆς Οὐγγαρίας. Οὕτω λήγουσι λοιπὸν ἡ ζωὴ, ἡ δόξα, ἡ τέχνη; . . . Ματαιότης! . . .

Κατηρχόμεν τὴν ὁδὸν ὑπὸ τοιοῦτους βαρεῖς συλλογισμοὺς τὴν κεφαλὴν κλίνων, ὅτε περιπαθεὶς ἤχοι κλειδοκύμβαλου ἀνεκοίψαν τὸ βῆμά μου. Εὐρίσκω μὲν πρὸ τοῦ ἀνοικτοῦ ἀνοστολιστοῦ παραθύρου εἰσωγείου οἴκου. Εἰς τὸ βάθος μικρᾶς εὐπρεποῦς αἰθούσης περικαλλῆς ξανθῆ κόρη, γνησίᾳ Τευτονίς ἔκρουε μετὰ τέχνης καὶ

αἰσθήματος τὰ πληκτρα τοῦ κλειδοκύμβαλου δι' εὐλυγίστων δακτύλων, λευκῶν ὅσον αὐτὰ τὰ πληκτρα. Ὑπὲρ τὸ κλειδοκύμβαλον, ἐπὶ τοῦ τοίχου ἦν ἀνηρτημένη εὐμεγέθης εἰκὼν τοῦ Λίστ. Καὶ ἐν τῇ πλημμύρᾳ ἐκείνῃ τῶν μουσικῶν ἤχων, οἵτινες κατέκλυζον τὴν ἀκοήν μου, δὲν ἤρρησα νὰ ἀναγνωρίσω τὴν δευτέραν Οὐγγρικὴν Ραψωδίαν!

«Ὅχι λοιπὸν, εἶπον, ἐπανορθῶν τὸν πρότερον ἄτοπον συλλογισμόν καὶ ἀνεγείρων μετὰ θάρρους τὴν κεφαλὴν, ὄχι!—ἡ ζωὴ φθείρεται, ἡ δόξα συντρίβεται, ἀλλ' ἡ Τέχνη ζῆ αἰωνία καὶ ἀθάνατος! . . .

Δ*

Ο ΠΑΠ' ΑΝΑΣΤΑΣΙΣ

Τὰ κατὰ τὴν πολιορκίαν τοῦ Νεοκάστρου (1821)

(Ἱστορικὸν διήγημα).

(Συνέχεια ἴδε προηγούμενον φύλλον).

Οἱ ἐν τῷ φρουρίῳ ἀπομείναντες Ὀθωμανοὶ πληροφορηθέντες παρὰ τῶν Χριστιανῶν ὑπηρετῶν τῶν τὴν οἰκτρὰν τύχην τῶν τελευταίως ἐξεληθόντων, ἀπεφάσισαν μᾶλλον νὰ ταφῶσιν ὅλοι ἐντὸς τοῦ φρουρίου, ὅπερ τοσοῦτω καρτερικῶς ἔως τότε ἐτήρησαν, παρὰ νὰ παραδοθῶσιν εἰς τοὺς Ἕλληνας, παρ' ὧν τὴν ἐλαχίστην ἐπιείκειαν δὲν ἔπρεπε τῷ ὄντι νὰ περιμένωσιν. Εἰς τὴν ἀπόφασίν των ταύτην προήχθησαν καὶ ὑπὸ τῆς ἐλπίδος ὅτι θὰ φανῆ ἐν καιρῷ καὶ ὁ ἀνυπομόνως ἀναμενόμενος στόλος των, ὅστις καὶ πράγματι ἦλθεν ἀλλὰ κατόπιν ἑορτῆς, εἴκοσι δύο ἡμέρας μετὰ τὴν παράδοσιν τοῦ φρουρίου. Οἱ Ἕλληνες δ' ἐξ ἄλλου, βαρυνθέντες ὀλιγον τὴν ζωὴν τοῦ στρατοπέδου καὶ θέλοντες νὰ δώσωσι πέρασ εἰς τὴν πολιορκίαν τοῦ Νεοκάστρου ἵνα ἐκστρατεύσωσιν εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Πελοποννήσου, ὅπου ἐκκλούντο ὑπὸ τοῦ Θ. Κολοκοτρῶνη, παρεσκευάζοντο πρὸς ἐφοδον, καὶ ἡ Γενικὴ Ἐφορία εἰδοποιηθεῖσα ἀπέστειλε ταχέως τὰ πρὸς ταύτην ἀναγκαῖα, οἷον κλίμακας, πολεμοφόδια καὶ πανία καὶ βανήν διὰ τοὺς πληγωθησομένους. Εἶχε δὲ στείλει πρὸ τινῶν ἡμερῶν καὶ ἐν κανόνιον τῶν 16 λιτρῶν μέσφαιρας καὶ τὴν δι' αὐτὸ ἀπαιτουμένην πυρίτιδα. Ὅστε τῶν πάντων διὰ τὴν ἐφοδον ἐτοιμασθέντων, ἔμεινε μόνον νὰ ὀρισθῆ ἡ κατάλληλος διὰ ταύτην ἡμέρα.

Ἐν τῷ μεταξύ ὅμως οἱ Ὀθωμανοὶ μὴ δυνάμενοι πλέον νὰ ὑποφέρωσι τὴν κατακραυγὴν τῶν γυναικῶν των καὶ τοὺς σπαρτακτικοὺς θρήνους τῶν πεινῶντων τέκνων των, ἔκλεισαν κατὰ τὴν προομιάν τὰ μάτια, καὶ ταπεινωθέντες πρὸ τῶν ραγιαδῶν ἐπρότειναν συνθήκην παραδό-

σεως, ἧτις καὶ μετὰ τρεῖς ἄλλεπαλλήλους συνεντεύξεις συνωμολογήθη ἐγγράφως, ὡς ἐξῆς:

«Νὰ λάβωσιν οἱ Ἕλληνες τὰ χρήματα, τὸν χρυσόν, τὸν ἄργυρον καὶ τοὺς πολυτίμους λίθους, τῶν λοιπῶν μενόντων τοῖς Ὀθωμανοῖς, οἵτινες καὶ νὰ σταλῶσι δι' Ἑλληνικῶν πλοίων εἰς τὰς παραλίαις πόλεις τῆς μικρᾶς Ἀσίας.»

Τελειωθείσης τῆς συνθήκης, μετέφερον οἱ πολιορκούμενοι τὰ πράγματά των ἐν κιβωτίοις καὶ ἐν δέμασιν ἀρμόδιως ἐσφραγισμένοις εἰς τὰ δύο ἐλλιμενισμένα Σπετσιωτικά. Τὴν πρωίαν δὲ τῆς 7ης Αὐγούστου ἐγένετο καὶ ἡ ἐκ τοῦ φρουρίου ἐξοδος τῶν Ὀθωμανῶν, ἕκαστος τῶν ὁποίων ἐξερχόμενος ἐψάετο ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων ἵνα μὴ φέρῃ χρήματα καὶ ἄλλα εἶδη μεταλλικὰ πολυτίμα, μεθ' ὧν διηυθύνετο πρὸς τὸ μέρος τοῦ αἰγιαλοῦ, ἐξ οὗ θὰ ἐγένετο ἡ εἰς τὰ πλοῖα ἐπιβίβασις διὰ τὴν εἰς τὴν μικρὰν Ἀσίαν μεταγωγὴν, ὅπως ἡ συνθήκη διελάμβανεν ὑπογεγραμμένη ὑπὸ τῶν ἀρχηγῶν τῆς ζήρας καὶ τῆς θαλάσσης.

Τὴν στιγμὴν ἀκριβῶς ταύτην ἐφθασαν καὶ τὰ μέλη τῆς Γενικῆς Ἐφορίας ἵνα συγχαρῶσι διὰ τὴν πτώσιν τοῦ φρουρίου, καὶ οἱ ὄπλαρχηγοὶ ἐκάλεσαν τὸν πρόεδρον αὐτῆς νὰ παραστῆ εἰς τὴν κατὰ σῶμα ἔρευναν τῶν Ὀθωμανῶν, ἀλλ' οὗτος ἀποποιηθεὶς εἰσῆλθε μετὰ τῶν συνεφόρων του εἰς τὸ φρούριον, ἵνα παρατηρήσωσι τὴν κατάστασιν, εἰς ἣν τοῦτο μετὰ τὴν πολιορκίαν εὐρίσκετο. Πρὸ μιᾶς δὲ ὥρας περιήρχοντο αὐτό, ὅτ' ἀφνης ἤκουσαν φωνὰς καὶ πυροβολισμοὺς.

Ἐφρόνεον οἱ Ἕλληνες τοὺς διὰ συνθήκης παραδοθέντας. . . .

Εἶναι δύσκολον νὰ περιγραφῆ τὸ αἵματηρὸν ἐκεῖνο δράμα, τὸ ὁποῖον οὐκ ὀλίγον ἀμαυροῖ τὰ χρονικά τοῦ ἐλληνικοῦ ἀγῶνος. Ὅσοι τῶν Ὀθωμανῶν διὰ τῆς πρώτης βολῆς ἢ διὰ τοῦ πρώτου πλήγματος ἐθανατόνοντο λογιστέοι εὐτυχεῖς, διότι ἐλυτρούοντο πλείονων βασάνων καὶ ἀπηλλάσσοντο καὶ τοῦ ἀλγαινοῦ θεάματος τῆς κρεουργίας τῶν λοιπῶν ἀδελφῶν των· ἀλλ' ὅσοι μόνον ἐπληγόνοντο, ἄνδρες ἢ γυναῖκες, ἔτρεχον ἡμιθανεῖς μᾶλλον ἐκ τοῦ τρόμου των ἢ τῆς πληγῆς, ἣν ἔλαβον, καὶ ἐπήδων εἰς τὴν θάλασσαν, ἥττον ἐπώδυνον κρίνοντες τὸν διὰ ταύτης πνιγμόν. Ἀλλὰ καὶ ἐκεῖ ἠνοίγετο ἀγρία κατ' αὐτῶν τουφεκοβολὴ ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων, πολλοὶ τῶν ὁποίων ἀρπάζοντες καὶ τὰ βρέφη καὶ τοὺς παῖδας, ἢ τοὺς ἐτελείονων βίπτοντες κατὰ πετρῶν, ἢ τοὺς ἐσφενδόνιζον ζώντας εἰς τὴν θάλασσαν. Τὰ δυστυχεῖ δ' ἐκεῖνα πλάσματα, καὶ ὑπὸ τῶν κυμάτων ἀκόμη πνιγόμενα ἐπυροβολοῦντο ἄλλεπαλλήλως, μέχρις οὗ εὐστοχον καὶ τῶν ἄλλων βεβαίως εὐσπλαγχνότερον βόλι ἐθανάτονον αὐτά. Τόσος δ' ὁ φόνος καὶ τοσαύτη ἡ σφαγὴ ἐγένετο

τότε, ὥστε ἐν μιᾷ καὶ μόνῃ ὥρᾳ ἐφονεύθησαν πάντες σχεδὸν οἱ ἐξεληθόντες τοῦ φρουρίου, ὅλη δ' ἡ θέσις τοῦ προαστείου ἐκαλύπτετο ὑπὸ πτωμάτων, ἐλεεινῶν καὶ ἀξιοδάκρυτον τοῖς ἰδοῦσι θέαμα, καὶ τὰ θαλάσσια ὕδατα ἐπορφυρώθησαν εἰς ἰκανὴν ἀπόστασιν ἐκ τοῦ χυθέντος αἵματος! Ὀλίγοι δὲ τῶν Ὀθωμανῶν ἐπέζησαν, οἱ προεπιβίβασθέντες μετὰ τῶν πραγμάτων εἰς τὰ πλοῖα καὶ ἄλλοι τινὲς, οὗς οἱ ἀρχηγοὶ φιλανθρωπίᾳ κινήθεντες κατώρθωσαν νὰ σώσωσιν ἐκ τῆς μακίνας τῶν στρατιωτῶν. Μετὰ τῶν τελευταίων συγκατελέγετο καὶ ἡ περικαλλῆς τοῦ Σαλιάγα σορασίς Μαυρούκω, ἣν ἀνήρπασεν ἐκ τῆς σφαγῆς ὁ μεγαλόψυχος Σιράκος· εἰς ταύτην ἀναφέρεται καὶ τὸ κατωτέρω δημοτικὸν ἄσματιον:

Μέσ' ἐτὸ Νιόκαστρο, ἐτὸ κάστρο ἴγνη πόλεμος πολὺς,
Κί' ἐσπλαγῶσαν παλληκάρια, τῶν μαννάδων τὰ παιδιὰ,
Κί' ἐσπλαγῶσαν τὴ Μαυρούκω, τοῦ Σαλιάγα τὸ παιδί·
Δὲ φορεῖ τὸ φερενζέ της, κί' ἔχει τὰ μαλλιά λυτὰ,
Τῆς ματόνουν κί' ἡ πατούσας, πού τὴ φέρουν ἀπεζή,
ἀπεζή ζυπόλυτη!

«—Σ τὸ Θεὸ σου, βρέ Σιράκο, μὴ με πᾶτε ἀπεζή,
Ποῦμαι πρώτη ἀγαδοπούλα, τοῦ Σαλιάγα τὸ παιδί...»
«—Σὼπα, σὺ κυρὰ Μαυρούκω, δὲ σὲ πᾶμε ἀπεζή,
Νὰ, καβάλλα ἔς τὸ μουλάρκι, κί' ἔρχομαι ἀπεζῆς ἐγώ!...»

Οἱ ἀρχηγοὶ ἐδικαιολογοῦντο κατόπιν ὅτι ἡ ἀθέτησις τῆς συνθήκης δὲν ἦτο προμελετημένη, ἀλλ' ὅτι προεκλήθη ἐκ τῆς ὑπεροπτικῆς γλώσσης καὶ τῆς ἀγερῶχος συμπεριφορᾶς αὐτῶν τῶν Ὀθωμανῶν, εἴτε κακῶς εἰθισμένων, εἴτε καὶ μὴ θελόντων νὰ ἐνοήσωσι τὴν πικρὰν μὲν δι' αὐτοὺς, ἀλλὰ φανερωτάτην πλέον ἀντιστροφὴν τῶν ἔρων, δι' ἧς αὐτοὶ, οἱ χιζιὰ τε καὶ πρῶιζα κύριοι καὶ ἐξουσιασταὶ κατήντησαν ὑποχείριοι τῶν δούλων καὶ ραγιαδῶν τῶν Ἑλλήνων. Αὕτη δὲ ἡ ἀφορμὴ προστιθεμένη εἰς τὴν ἀνάμνησιν τῶν ἀπέρων δεινῶν καὶ ἀτιμώσεων, ἃς εἶχον ὑποφέρει οἱ Ἕλληνες ὑπὸ τῶν τυράννων των, δι' ὧν καὶ οὐδεὶς αὐτῶν ὁ μὴ ἔχων δύο καὶ τρεῖς τῶν Ἑλλήνων προσωπικοὺς ἐχθρούς, καὶ συνδυαζομένη πρὸς τὸ ὅτι πολλοὶ τῶν πολιορκητῶν ἦσαν στενοὶ συγγενεῖς τοῦ προσφάτως ὑπ' Ὀθωμανῶν δολοφονηθέντος προεστῶτος Ἀρκαδίας Γρηγορίου Παπᾶ Φωτοπούλου, πατρός τοῦ ἀρχηγῶν Ἀθανασίου Γρηγοριάδου, ἐξηγεῖ τὸ πῶς ἐγένετο ἀρχὴ τῶν φόνων καὶ παριστᾶ τοὺς Ἕλληνας ὡς ὑπὸ συγγνωστῆς τῆ ἐμπαθεί ἀνθρωπίνης φύσει ἐκδικήσεως, ἐξαφθείσης καὶ ὑπὸ τῆς ἀνοήτου τῶν Τούρκων διαγωγῆς, κινήθεντας, οὐχὶ δὲ ὑπὸ θηριωδίας καὶ ὀμότητος. Καὶ οὕτω τῷ ὄντι θὰ εἶχε τὸ πρᾶγμα, ἐάν οἱ Ἕλληνες περιωρίζοντο εἰς τὴν σφαγὴν τῶν κακῶν ἀγάδων, τῶν σπαχῆδων, τῶν κεχαγιάδων, σεϊμειδῶν καὶ λοιπῶν ἐν κακουργίαις ἀδελφῶν των, οἵτινες οὐδέποτε φαίνεται συλλογισθέντες ὅτι ἡτό

ποτε δυνατόν νά σηκωθῶσιν οἱ βασιλεῖς καὶ ζητήσωσι τὰ δίκαιά των, κατὰ διαφόρους ἐποχὰς καὶ τρόπους τοὺς εἶχον τυραννήσει, ἀδικήσει καὶ ἀτιμάσει εἴτε εἰς τὸ ἰδίον των πρόσωπον, εἴτε καὶ εἰς τὸ τῶν γυναικῶν, θυγατέρων καὶ παιδίων των. Ἄλλ' οἱ πολιορκηταὶ τοῦ Νεοκάστρου, ἀτυχῶς μὴ φεισθέντες καὶ τῶν γυναικῶν, τῶν παιδίων καὶ αὐτῶν τῶν νηπίων, κατηγορήθησαν ὡς ἀσπλαγχοὶ πρὸς τὴν ἀβλαβῆ ἀδυναμίαν τῶν πρώτων καὶ ἀνευλαβεῖς καὶ ἀνίεροί πρὸς τὴν ἐκ τῆς ἡλικίας ἀγνείαν τῶν δευτέρων.

Ποῖος ὅμως λαὸς δύναται νά καυχήθῃ ὅτι δὲν ἔσχε ποτὲ τὰς παράφρονάς του ὥρας καὶ τὰς ἡμέρας τοῦ αἵματος καὶ τῆς αἰσχύνης του, ὡς ὀρθῶς παρατηρεῖ καὶ φιλέλληνας τις, ἐξιστορῶν τὰ κατὰ τὴν ἀλωσιν τῆς Τριπολιτσᾶς; . . .

Καὶ ἐκ τῶν ἀρχηγῶν τινες ἀξιοκατακρίτως δὲν ἔλαβον μέρος ἐνεργόν πρὸς παῦσιν τῆς σφαγῆς. Ὁ Παπ' Ἀναστάσις ὅμως, ῥητέον πρὸς τιμὴν του, ὡς ἀληθῆς λειτουργὸς τοῦ Θεοῦ τοῦ ἐλεύου, πλέον ἢ ἀπαξ προεκινδύνευσεν τὴν ἑαυτοῦ ὑπὲρ τῆς ζωῆς πολλῶν ἐκ τῶν ἀτυχῶν ὑποσπόνδων. Πλὴν τί ἠδύνατο πρὸ τῆς ὀρμῆς τοῦ ἀχαλινώτου ὄχλου; Ἄλλοι τῷ ἔλεγον:

— Πολύ κακὰ κάνεις, παπᾶ μου, νά λυπάσαι τὰ βρωμόσκυλα!

— Ποῦ σκέπασαν με μούχλα καὶ με αἵματα τὸ Μωρητᾶ, τὸ μπαζὲ τῆς ἀνατολῆς. . .

— Ποῦ ἔκρεμασαν τὸν Πατριάρχη καὶ τοὺς δεσποτάδες. . .

Πολλοὶ δὲ ἦ θρασύτεροι, ἢ τὴν ζωὴν ἀπειληθέντες, ἢ καὶ εἰς τὴν τιμὴν προσθεβλημένοι ὑπὸ Τούρκων τῷ ἔλεγον ἀπειλητικῶς:

— Τραβήξου ἀπὸ μπρός, ἂν λυπάσαι τὴ ζωὴ σου!

Τοιαῦτα καὶ ἄλλα ἤκουεν ὁ Παπ' Ἀναστάσις βριπτόμενος πρὸ τοῦ πυροβόλου καὶ τῆς πιστόλας, ἢ παρεντιθέμενος πρὸ τοῦ γιγαταγανίου καὶ τῆς σπάθης τῶν ἐξαγριωθέντων Ἑλλήνων, οὓς οὔτε παρακλήσεις οὔτε ἀπειλαὶ ἠδύναντο νά πείσωσι ὅπως παραιτηθῶσι τοῦ φονικοῦ καὶ ὀλεθρίου ἔργου των. Καὶ ὁ Παπ' Ἀναστάσις ἀπελπισθεὶς ἐκ τῶν φιλανθρώπων αὐτοῦ προσπαθειῶν, αἰ ὅποια καὶ ὑπὸ τῶν πολλῶν ἐχλευάζοντο, ἐκλείσει τελευταῖον τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ ἵνα μὴ βλέπῃ, ἔβυσε τὰ ὠτὰ του ἵνα μὴ ἀκούῃ, καὶ ἀπεμακρύνθη βαρῦθυμος τῆς στυγνῆς ἐκείνης σκηνῆς, εἰς ἣν οἱ Ἕλληνας, καὶ κατ' ἐξοχὴν οἱ Ἀλβανόφωνοι καὶ Ἀλβανικῆς καταγωγῆς Ντρέδες, διεδραμάτισαν πρόσωπον ἀνθρωπομόρφων θηρίων καὶ τίγρεων.

(Ἔπεται τὸ τέλος.)

Σ. Ν. ΚΑΡΑΒΙΤΗΣ.

ΣΚΕΨΕΙΣ ΠΕΡΙ ΓΛΩΣΣΗΣ

Αἱ γλῶσσαι δὲν δημιουργοῦνται ἐκ συνθήκης ἢ διὰ τέχνης ἀνθρωπίνης. Ἡ γλῶσσα ἔθνους τινὸς εἶνε σύνολόν τι ὀργανικόν, τὸ ὅποιον ζῆ, ἀναπτύσσεται καὶ ἀποθνήσκει, ὅπως ἐν ὄν ζωντανόν. Ἡ γλῶσσα λαοῦ τινος εἶνε, οὕτως εἰπεῖν, αὐτὴ ἡ ψυχὴ τοῦ λαοῦ τούτου, γινομένη δρατὴ καὶ αἰσθητὴ. Ἐν αὐτῇ ἐκδηλοῦται ὁ χαρακτήρ του, ἡ ἰδιοσυγκρασία του, ὁ ἴδιος αὐτοῦ τρόπος τοῦ σκέπτεσθαι καὶ τοῦ αἰσθάνεσθαι, ἡ ἰδιορρυθμία του ἐν συνόλῳ. Ἡ γλῶσσα οὐδέποτε μένει στάσιμος, ἀλλὰ ζῆ ἐξ αὐτῆς τῆς ζωῆς τοῦ ἔθνους. Εἰς ἕκαστον ἔθνος ἀναδεικνύονται μεγάλοι συγγραφεῖς ἐκεῖνοι ὅσοι ἠντλησαν ἐκ τοῦ θησαυροῦ τοῦ λαοῦ, ἐκεῖνοι διὰ τοῦ στόματος τῶν ὁποίων φαίνεται ὡς νά ὠμίλησεν αὐτὸς ὁ λαός. Ἐκαστον ἔθνος σκέπτεται ὅπως λαλεῖ, καὶ λαλεῖ ὅπως σκέπτεται. Ὅλοι αἱ μορφαί, ὅλοι οἱ ἰδιωτισμοὶ γλῶσσης τινὸς ἔχουσι τὸν λόγον τῆς ὑπάρξεώς των ἐν αὐτῇ τῇ φύσει τῶν ἀνθρώπων, τῶν διαπλασάντων αὐτὴν ὀλίγον κατ' ὀλίγον δι' ἐπιδράσεως μακρᾶς, καὶ, ὡς εἰπεῖν, ἀσυνειδήτου, καὶ διὰ τοῦτο ὅλοι αἱ μορφαὶ αὐταὶ εἶνε πολῦτιμοι. Τὸ ν' ἀξιῶμεν δὲ νά μεταρρυθμίσωμεν γλῶσσάν τινα, ὅπως μεταρρυθμίζομεν ἐν νομοθέτημα, τοῦτο εἶνε ἐπιχειρήσις γελοία. Μεταβάλλοντες τοὺς ἰδιωτισμοὺς γλῶσσης τινὸς, μεταβάλλομεν συνάμα τὴν ἰδιότητα αὐτῆς φυσιογνωμίαν, καὶ τὴν παραμορφοῦμεν νομίζοντες ὅτι καθωραίζομεν αὐτήν.

(Herder)

ΣΥΜΒΟΥΛΑΙ ΠΡΟΣ ΑΔΕΛΦΟΝ

Περὶ τοῦ σκοποῦ τοῦ βίου.

Ἡ σύνεσις, ἡ ἀποφασιστικότης καὶ ἡ εὐστάθεια, αἵτινες δέον νά καθοδηγῶσι πᾶσάν σου πράξιν, πρέπει ὡσαύτως νά προΐστανται καὶ ἐν τῇ διευθύνσει τοῦ ὄλου βίου σου. Ὁ ἔχων κεκανονισμένην τὴν ὁδόν, κεχαραγμένον τὸ στάδιόν του, ὠρισμένον σκοπόν, ὁμοιάζει πρὸς τὸν ναυτικὸν τὸν ἔχοντα πηδάλιον, χρησιμοποιοῖ τοὺς ἀνέμους ὑπὲρ αὐτοῦ, ὑποτάσσει τὰ πάντα εἰς τοὺς σκοποὺς καὶ τὰς ἀνάγκας του· ὁ μὴ ἔχων ταῦτα ἄγεται καὶ φέρεται ὑπὸ τῶν περιστάσεων. Οὐδαμοῦ διευθυνόμενος δὲν προχωρεῖ οὐδαμῶς. Μέγα προσὸν ἀποτελεῖ ὁ καθορισμὸς τοῦ σκοποῦ τῶν ἐνεργειῶν σου, ἡ ἐγκαιριότης ἐκτίμησις τῶν δυνάμεων σου, ἡ καταμέτρησις τοῦ κύκλου ἐν ᾧ δύνανται αὐταὶ ἐπ' ἀγαθῷ νά ἀναπτυχθῶσιν καὶ ὁ στενὸς ἐντὸς

αὐτοῦ περιορισμὸς. Διὰ τοῦ τρόπου τούτου βαίνει τις εὐθὺ πρὸς τὸν ὀρισθέντα σκοπόν, καὶ ἀπαλλάσσεται τῶν ἀνωφελῶν ἀποπειρῶν, ἐν αἷς σπαταλᾷ τὰς δυνάμεις του.

PAUL BOURDE.

ΝΑΥΤΙΚΟΝ ΙΘΑΚΗΣ

Κατὰ σημείωσιν ἐξαχθεῖσαν ἐκ τοῦ ὑπολιμεναρχείου Ἰθάκης καὶ διαφόρων προξενείων οἱ Ἰθακήσιοι κέκτηνται ἀτμόπλοια, ἱστιοφόρα πλοῖα, φορηγίδας καὶ πλοῖα μικρὰ ἀκτοπλοῖας 171, χωρητικότητος τόννων 32,174, κατὰ τὸν ἐπόμενον πίνακα :

ΕΙΔΟΣ	ΑΡΙΘ.	ΤΟΝΝΟΙ
Ἀτμόπλοια φορηγὰ	5	2,743
Ἀτμόπλοια βυμουλκὰ ποταμοπλοῖα...	11	481
Ἰστιοφόρα.....	15	3,050
Φορηγίδες σιδηραὶ (σλέπια).....	80	24,000
Φορηγίδες ξύλιναί... Πλοῖα ἀκτοπλοῖας...	10 50	1,000 900
	171	32,174

Τὰ πλείεστα τῶν πλοίων τούτων λειτουργοῦσιν ἐν τῷ Δουναβί.

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

Πᾶς φονεὺς τιμωρεῖται, ἐκτός ἐὰν διαπράξῃ τὸ ἔγκλημα μετ' ἄλλων πολλῶν καὶ ὑπὸ τὴν κλαγγὴν τῶν σκληπίγων.

Ἡ γῆ ἔχει ἀνάγκην μᾶλλον νά καλλιεργῆται ἢ νά ποτιζῆται. . . . δι' αἵματος.

Οἱ δημόσιοι ἄνδρες, οἱ μεγάλοι ἄνδρες, ἀνήκουσιν εἰς ὀλόκληρον τὸ ἔθνος. Ὁμοιάζουσι πρὸς τὰ ὑψίστα ἐκεῖνα μνημεῖα, αἵτινα εἶνε πανταχόθεν προσιτὰ εἰς τὸ βλέμμα καὶ τὰς κρίσεις.

Ὁ οἰστρηλατοῦμενος ὑπὸ τῆς φιλοδοξίας νά καταστῇ ἄρχων, ρήτωρ πολιτικός, ὑπουργός, δικτάτωρ, διαρρηγνυταὶ κραυγάζων ὅτι ἀγαπᾷ τὴν πατρίδα, ἐνῶ μόνον ἑαυτὸν ἀγαπᾷ.

Δὲν εἶνε παντάπασι πλεονέκτημα τὸ νά ἔχῃ τις ζωηρὸν τὸ πνεῦμα, ἐὰν δὲν ἔχῃ αὐτὸ δίκαιον. Ἡ τελειότης ἐνὸς ὥρολογίου δὲν συνίσταται εἰς τὸ νά προχωρῇ ταχέως, ἀλλ' εἰς τὸ νά βαίνει κανονικῶς.

Ἡ χλεύη δηλοῖ συνήθως ἐνδειαν πνεύματος.

Αἰσθνόμεθα σφοδρῶς καὶ σταθμίζομεν ἀκριβῶς ὅ,τι ὑφίστάμεθα παρὰ τῶν ἄλλων, ἀλλὰ δὲν ὑπολογίζομεν ὅ,τι οἱ ἄλλοι ὑφίστανται παρ' ἡμῶν.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Ἀπὸ τοῦ ἔτους 1809 μέχρι τέλους Αὐγούστου τοῦ 1887 ἀνήλθον εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ Λευκοῦ Ὀρους ἐν Ἑλβετίᾳ 61 γυναῖκες, καὶ δὴ πρώται 2 γαλλίδες. Κατ' ἐθνικότητα αἱ ἀνεληθούσαι διαίρουνται ὡς ἑξῆς: 32 ἀγγλίδες, 15 γαλλίδες, 4 ῥωσίδες, 3 ἀμερικανίδες, 2 ἑλβετίδες, 1 δανίς, 1 οὐγγρὶς, 1 ἰταλίς, 1 αὐστριακὴ. Ἄνδρες ἀνήλθον κατὰ τὸ αὐτὸ διάστημα 989. Σημειωτέον ὅτι ἡ κορυφὴ τοῦ Λευκοῦ Ὀρους κεῖται 4810 μέτρα ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης, ἡ δὲ ἀνοδος καὶ ἐπίπνοος εἶνε καὶ κινδυνώδης καὶ δαπανηρά. Πρῶτος ἀνήλθεν ἐπ' αὐτοῦ τῷ 1786 ὁδηγὸς τις Βαλμᾶ, τῷ δὲ 1786 ἐγένετο πρώτη ἐπιστημονικὴ ἔρευνα ἐπὶ τῆς ὑψηλῆς ταύτης κορυφῆς τῶν Ἀλπεων ὑπὸ τοῦ φυσιοδίφου Saussure ὃν ἠκολούθουν 18 ὁδηγοί.

Τὸ ἐμπόριον τῶν δρεπτῶν ἀνθέων ἀπασχολεῖ πολλὰ κεφάλαια καὶ συντηρεῖ πολλὰς οἰκογενεῖας καθ' ἅπασαν τὴν Εὐρώπην. Ἡ κατανάλωσις αὐτῶν εἰς τὰ μεγάλα κέντρα τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου εἶνε τοιαύτη, ὥστε ἡ ἐκ μεγάλων ἀποστάσεων μεταφορὰ ἀνθέων ἐν δροσερᾷ καὶ θαλερᾷ καταστάσει εἶνε ζήτημα ἀπασχολοῦν οὐκ ὀλίγους ἐπιχειρηματίας. Καθ' ἐκάστην οἱ σιδηρόδρομοι τῆς μεσημβρινῆς Γαλλίας μεταφέρουσιν εἰς Παρισίους μεγάλα ποσὰ δρεπτῶν ἀνθέων, τὰ ὅποια παράγονται ἐπὶ τούτῳ εἰς εἰδικούς κήπους τῆς Νικαίας, τῆς Κάννης καὶ ἄλλων παραμεσογείων πόλεων. Ἐθεωρεῖτο δὲ μέχρι τοῦδε ἡ ἐν καλῇ καταστάσει μεταφορὰ τῶν ἀνθέων τούτων εἰς Παρισίους ὡς μέγα κατόρθωμα. Ἐσχάτως ὅμως ἡ Ἀμερικὴ ἀπέδειξε καὶ πάλιν μέχρι ποίου βαθμοῦ τελειότητος δύναται ὁ ἀνθρώπινος νοῦς νά φέρῃ πᾶσαν ἐπιχείρησιν τῆ βοήθειᾳ τῆς ἐπιστήμης. Πρὸ τινος Ἀμερικανὸς κηπουρὸς τῆς Νέας Ὠρκῆς ἀπέστειλεν εἰς Λιβερπούλην ῥόδα διαφόρων εἰδῶν, τὰ ὅποια ἔφθασαν εἰς τὸν πρὸς ὄν ὄρον ἐν ἀρίστη καταστάσει, μέρος μὲν αὐτῶν περιτυλιχθῆς μεμονωμένως ἐντὸς βεβρεγμένου βάμβακος (βάτας), μέρος δὲ θέσας ἐντὸς φιαλῶν πεπληρωμένων διὰ καθαροῦ ὕδατος. Τὰ ἐντὸς βάμβακος περιτυλιχθέντα ῥόδα ἔφθασαν εἰς Λιβερπούλην σχετικῶς ἐν καλλιτέρᾳ καταστάσει.

Βελονοφαγία καλεῖται ἡ μανία τοῦ τρώγειν βελόνας, ἣν ἔχουσιν ἄνθρωποι ὑγιεῖς τὰς φρένας. Ἡ ἀσθένεια αὕτη εἶνε διαδεδομένη καθ' ὅλην τὴν Εὐρώπην, ἀγνοοῦμεν δὲ ἂν καὶ παρ' ἡμῖν ὑπάρχῃ τις ὑπὸ ταύτης καταληφθεῖς. Ἰατρὸς τις ἐκ Σουηδίας ἀνα-

κοινοὶ ἐσχάτως ἐν τῇ ἰατρικῇ ἑταιρίᾳ τῆς Οὐψάλης ὅτι ἐπεσκέφθη ὑπὲρ τριῶν ἀσθενῶν ἐκ βρουματισμοῦ ὀξείας κάτωθι τοῦ γόνατος. Μετ' ὀλίγον τὸ γόνυ ἐξοιδαίνεται, φλογίζεται καὶ προβάλλει... βελόνῃ. Μετ' αὐτὴν δύο, τρεῖς, πλείονες. Ἐξ ἄλλων μερῶν τοῦ σώματος, ἐκ τοῦ στήθους, τῶν βραχιόνων μετὰ τῶν αὐτῶν προοιμίῶν ἐξέρχονται εἰς φῶς βελόναι ὁδοιποροῦσαι—ἐν ὄλῳ 110. Μένουσι δ' ἔτι καὶ ἄλλαι ἐν τῷ σώματι, καθ' ὅσον ἡ ἀσθενὴς ὁμολογεῖ ὅτι κατέπιε τὸ περιεχόμενον πέντε δεσμιδίων!! Ἄλλοτε ἐν Σουηδία ἐπίσης ἐξῆλθεν ἀπὸ τοῦ σώματος ἀνθρώπου 273 βελόναι. Τῆς ἐξόδου προηγήθη γενικὴ φλόγωσις καθ' ὅλον τὸ σῶμα. Μετὰ ἐν ἔτος τοῦ αὐτοῦ ἀνθρώπου παραλύονται οἱ βραχίονες. Νέα ἐξαγωγή βελονῶν 100. Ὁ ἀσθενὴς εἰσέρχεται πρὸς θεραπείαν εἰς τὸ Νοσοκομεῖον. Ἐν διαστήματι ἐτῶν τινῶν ὁ ὄλος ἀριθμὸς τῶν ἐξαχθεῖσων βελονῶν ἀνέρχεται εἰς 4051! Κατὰ γενομένης ἰατρικᾶς ἐρεύνας αἱ βελόναι δὲν φέρουσι καιρίας βλάβας εἰς τὸν ὄργανισμὸν. Ὁ φαγὼν βελόνας αἰσθάνεται κνισμοὺς ἐν τῷ στομάχῳ. Βῆχκα καὶ αἰμόπτυσιν ἐπιφέρουσιν αἱ διὰ τῶν πνευμόνων διερχόμεναι. Ἄλλ' εὐθὺς ὡς ὀλισθήσῃ ἀπὸ τῶν ὀργάνων, ὁδοιποροῦσιν ἐν ἀνέσει ἀνά τὰς σάρκας καὶ οὐδεμίαν παρέχουσιν ἐνόχλησιν.

Κατὰ τὴν τελευταίαν γενομένην ἐν Λονδίῳ ἀποικιακὴν ἔκθεσιν ὑπῆρχεν ὡς γνωστὸν μετὰ τῶν ἄλλων τμημάτων καὶ ἴδιον τοιοῦτον περιλαμβάνον ἀποκλειστικῶς προϊόντα τῆς νήσου Κύπρου, περὶ οὐλίαν εὐφάμωσ ἐγραψαν αἱ ἀγγλικαὶ ἐφημερίδες. Ἐν τῷ τμηματι τούτῳ, πλὴν τῶν κυπριακῶν προϊόντων, εἶχεν ἐγκατασταθῆ καὶ Κυπρία οἰκογένεια μετὰ τοῦ ὑφαντηρίου αὐτῆς παρέχουσα οὕτω εἰς τὸ περιεργὸν τῶν Ἀγγλων κοινὸν σαφὴ ἰδέαν τῆς ἐν τῇ νήσῳ ἀσκουμένης ὑφαντικῆς τέχνης καὶ τῶν προϊόντων αὐτῆς. Περὶ τοῦ ἐκθέματος τούτου γράφει ὁ συντάξας τὴν ἔκθεσιν περὶ τοῦ κυπριακοῦ τμηματος τὰ ἐπόμενα, ἅτινα παραλαμβάνομεν ἐκ τῆς κυπριακῆς συναδέλφου «Ἀληθείας».

Τὸ τελευταῖον τοῦτο ἔκθεμα ἐφείλκυσε τὸ γενικὸν ἐνδιαφέρον καὶ ἦν καθημερινῶς τὸ κέντρον πυκνοῦ πλήθους ἐπισκεπτῶν ἐλκυσμένων πρὸς τοῦτο οὐχὶ μόνον ὑπὸ τοῦ ἐνδιαφέροντος ἐν τῷ τρόπῳ τῆς κατασκευῆς, ἀλλ' ἔτι καὶ κυρίως ὑπὸ τοῦ ἐλκυστικοῦ τῶν συμπαθητικῶν ἀντιπροσώπων τοῦ πληθυσμοῦ τῆς νήσου. Ὑπὸ τὴν ἔποψιν ταύτην τὸ Βρετανικὸν δημόσιον ἐσχημάτισεν εὐνοϊκωτάτην ἐντύπωσιν τοῦ σπουδαίου λαοῦ, ὅστις ἐγένετο τελευταῖος μέλος τῆς Βρετανικῆς οἰκογενείας. Θὰ ὀμιλήσω μετὰ ἰδίας ἐμφάσεως περὶ τοῦ ἐκθέματος τούτου, διότι ἐχρησίμευσε πρὸς παροχὴν δικαιοτέρας καὶ ἀληθεστερας περὶ Κύπρου ἰδέας, ἥτις δυσκόλως θὰ παρείχετο ἄλλως, καὶ διότι καταδείχθη ὅτι δὲν ὑπάρχει καλλίτερος τρόπος ἐφελεῖσαι τὴν προσοχὴν παρὰ ὅταν ἐν τῇ ἀντιπροσωπεύσει οἱ ἐργάται συνδέωνται μετὰ τοῦ ἔργου των. Ἡ ὠφέλεια ἦν ἐπίσης ἀμοιβαία. Οὐχὶ μόνον τὸ Ἀγγλικὸν δημόσιον ἔσχε καλλίτερον καὶ σπουδαιότερον γινῶσιν τῆς Κύπρου ἐκ προσωπικῆς γνωριμίας τῶν Κυπρίων, ἀλλὰ καὶ οἱ Κύπριοι θὰ ἀπεκόμισαν μεθ' ἑαυτῶν εἰς τὴν Πατρίδα καὶ εἰς τοὺς φίλους των μᾶλλον συμπαθεῖ ἐκ-

τίμησιν τῆς μητρὸς Πατρίδος (*) Ἐν μελλοῦσῃ εὐκαιρίᾳ εἰς τοὺς τῆς μετᾶξῃς ὑφαντὰς δύνανται νὰ προστεθῶσι κατασκευασταὶ κεντημάτων καὶ δαντελλῶν, καὶ εἶνε σπουδαῖον πλεονέκτημα ἵνα οὗτοι ὦσιν ἰθαγενεῖς ὀμιλοῦντες μόνον τὸ ἑαυτῶν ἰδιώμα. Ἡ διαπάνη θὰ ὑπερκαλυφθῇ ὡς ἐκ τοῦ αὐξήσαντος ἐνδιαφέροντος, ὅπερ θὰ ἐγερωθῇ ἐν τῇ νήσῳ πρὸς τὴν βιομηχανίαν τῆς.

Ἐν ἀγγλικῷ περιοδικῷ ἐδημοσιεύθη κατάλογος πλήρης τῶν νέων ἐκρηκτικῶν ὑλῶν. Χάριν περιεργίας μεταγράφομεν ἐνταῦθα τὰ ὀνόματα αὐτῶν, ἅτινα εἶνε τὰ ἐξῆς: Δυναμίτις, βαμβακοπυρίτις, δυαλίνη, λιθοθρυμματίτις, γιγαντοπυρίτις, ἡφαιστοπυρίτις, μαγνητοπυρίτις, πυρίτις Ἡρακλέους, ἠλεκτρικὴ πυρίτις, πυρίτις Δεσσανιδῶν, πικρικὴ πυρίτις, τονίτις, ἐκρηκτικὴ γελατίνη, κροτο-γελατίνη, πυρίτις Ἄτλας, πυρίτις Ἰούδων, Ρακαρῶν, δυναμιτο-γελατίνη, γελατινο-δυναμίτις, γελινίτις, μελινίτις καὶ ροβουρίτις. Ἡ νιτρογλυκερίνη εἶνε τὸ κυριώτερον τῶν συστατικῶν πασῶν τούτων τῶν ἐκρηκτικῶν οὐσιῶν.

Οἱ γάμοι μετὰξὺ πριγκίπων κατέστησαν σήμερον ἐπίσης σπάνιοι ὅσον καὶ οἱ γάμοι τῶν ἀριστοκρατικῶν οἰκογενειῶν. Σήμερον, γράφει ἀγγλικὴ τις ἐφημερίς, ὑπάρχουσιν 108 ἀνύμφευτοι πριγκίπες καὶ 66 πριγκίπισσαι ἀνύπανδροι.

Ὁξυδέρκεια... τυφλοῦ.

Ὁ Ἀγγλος φιλόσοφος καὶ μαθηματικὸς Σάουνδερσον ἀπὸ παιδικῆς ἡλικίας εἶχεν ἀπολέσῃ τὴν ὄρασιν. Εὐρισκόμενος ἐν πληθούσῃ συναναστροφῇ μετὰ προσοχῆς ἔτεινε τὸ οὖς εἰς τὸν διαρκῆ καὶ ἡχηρὸν γέλωτα κυρίας τινὸς, ὅταν δ' αὐτὴ ἐξῆλθε στραφεῖς πρὸς τὸν παρακαθήμενον:

— Στοιχηματίζω, λέγει, ὅτι ἡ κυρία αὐτὴ ἔχει ὠραιότατα δόντια.

— Πῶς τὸ ἐκαταλάβετε, ἐνῶ δὲν εἰμπορεῖτε νὰ τὰ ἰδῆτε;

— Πῶς; Γυναῖκα ποῦ γελᾷ διαρκῶς καὶ χωρὶς λόγον, διατὶ ἄλλο τὸ κάμνει παρὰ διὰ νὰ δεῖξῃ τὰ ὠραῖα δόντια τῆς;

Ἰσχνὴ καὶ δυσειδὴς ἀλλὰ εἰς ἄκρον φιλάρεσκος κυρία μέσης ἡλικίας προσέρχεται εἰς χορὸν ἐν ἐλαφροτάτῃ περιβολῇ ἐξ ἀφρώδους καὶ διαφανοῦς ὑφάσματος κυανοχρόου.

— Καὶ τί παριστᾷ τὸ φόρεμά σας; ἐρωτᾷ κύριός τις.

— Τὴν θάλασσαν.

— Ἄ, ναί, ναί, ἔχετε δίκαιον: Πολὺ ἐπιτυχημένη—διακρίνω καὶ ὑφάλως.

Ὁ χρόνος εἶνε φίλος τῆς φιλίας καὶ ἐχθρὸς τοῦ ἔρωτος.

(*) Μητέρα πατρίδα ἔχει ὁ Κύπριος ἐκείνην, ἣν ἐσχάτως ἀπέκλεισε διὰ τοῦ στόλου αὐτῆς ἡ Βρετανικὴ Μητριά: πρὸς ἐκείνην ἦσαν, εἶνε καὶ ἐς αἶε ἔσονται ἐστραμμένα, νῆες, καρδία καὶ βλέμμα τοῦ Κυπρίου.